

„Az volt a szándékuk, hogy kilépjenek a templom falai közül, hogy többeket érthessen el az örömmüzenet, s most első ízben lehetőség nyílt rá, hogy a város nyilvánossága előtt történjenek a vetítések.” <i>ProChrist Nyíregyházán</i> ➤ 4. oldal	„Az évenként egy- vagy kétszeri, „két féldős” (istentisztelet és fehér asztal) találkozások beszűkült határokat jelentenek és eredményeznek, melyek a misszió szempontjából értéktelenek.” <i>Átlépett határok</i> ➤ 5. oldal	„Az ihászi ütközet több száz halottja közül csupán <i>Szalóky Sámuel Vilmos</i> huszár sírja ismert. A fennmaradt újonccáállítási jegyzőkönyv szerint: »Szalóky Samu Nemesszalók község állította újonc, húsz éves, evangélikus, nőtlen...«” <i>1848 élő emlékezete</i> ➤ 8. oldal	<i>Jézus a mi serpánk...</i> ➤ 3. oldal <i>Bővülő evangélikus adatbázisok</i> ➤ 4. oldal <i>Maléter Pál és egy másik Üllői úti ház</i> ➤ 6. oldal <i>Az evangélikus Kossuth Lajos</i> ➤ 8–9. oldal <i>Szavakból tettek</i> ➤ 13. oldal <i>Márciusi krónika</i> ➤ 15. oldal
--	--	---	---

Forradalom- és jelvényévforduló

► Hetven-hetvenegy esztendővel ezelőtt a második világháború szörnyűségei sokakat felráztak. A háború elleni nemzeti összefogás jegyében több neves magyar közéleti személyiség – közöttük *Bajcsy-Zsilinszky Endre, Barankovics István, Darvas József, Illyés Gyula, Kovács Imre, Szőnyi István, Tildy Zoltán, Veres Péter* és még sokan mások – részvételével létrejött a Magyar Történelmi Emlékbizottság. Elsősorban azzal a deklarált céllal, hogy előkészítse az 1848–49-es forradalom és szabadságharc századik évfordulójának méltó megünneplését, valamint a magyarság történelmi tudatának elmélyítése érdekében összegyűjtse az országban gondozatlanul kallódó emléktárgyakat. „Minthogy a legtöbb ilyen emléktárgy az 1848–49-es szabadságharc idejéből maradt fenn, úgy gondoltuk, hogy munkánkat méltóbb módon nem is kezdhetjük el, mint a Petőfi-jelvény kibocsátásával. E lépésünket a közelgő március 15. nemzeti szellemben való megünneplése is indokolja. Petőfi alakja elevenen él a magyar nép lelkében, méltóbb jelvényt nem is választhattunk volna, mint az ő arcképét” – áll az 1942. március idusán kiadott közleményben.

Az említett, különleges Petőfi-jelvényt *Pátzay Pál* tervezte, az az elismert és kiváló magyar szobrászművész, aki a háborút követően az evangélikus *Raoul Wallenberg* kigyóval küzdő férfialakot ábrázoló, ka-landos sorsú emlékművét is megmin-tázta.

Pátzay az általa 1942. március 15-re készített Petőfi-jelvényt előbb egy VII. kerületi kisiparos műhelyében, majd az állami pénzverőben kezdte el sokszorosíttatni. Néhány nap alatt harmincezer példány készült belőle; hamar népszerűvé vált. Kézzel kéz-re járt, de kapható volt *Püski Sándor* könyvesboltjában és még az evangélikus egyház Üllői úti könyvkereskedésében is. Nem véletlenül, hiszen az evangélikus egyházban korán hallat-szott azoknak a hangja, akik az em-berieresség és a becsület erkölcsi alap-ján szembefordultak a pusztulással. A valóságban látó és gondolkodó evan-gélikus lelkészek az *Evangelikus Élet*

hasábjain tiltakoztak a háborús em-bertelenség ellen.

A emlékbizottság – amely egyéb-ként maga mögött tudhatta *vitéz Keresztes-Fischer Ferenc* belügyminiszter hallgatólagos jóindulatát is – 1942. március 15-ére két-háromezer ember részvételével „néma” meg-emlékezést, koszorúzást szervezett a pesti Petőfi-szoborhoz. Ez alkalom-mal háborúellenes jelszavak is elhan-goztak, ezért a megmozdulást a rendvédelem feloszlatta.

A Petőfi-szobornál a március 15-i néma tüntetésen szinte minden résztvevőn ott díszelgett a Pátzay-fé-le Petőfi-jelvény. Március 15-e után aztán már csak a bátrabbak merték kitűzni.

Ekkoriban vetette papírra a ’48-as hagyományokat is hűen őrző, evan-gélikus Bajcsy-Zsilinszky Endre a következőket, példaként állítva az 1848–49-et a magyar nép emlékeze-tében – Petőfi mellett – leginkább

megtestesítő, szintén evangélikus Kossuth Lajost: „...A magyar sors fe-lelős intézőinek a főhelyre kell ültet-niök ezt a hatalmas és fenséges szel-lemalakot, aki éppoly halhatatlan és örökké izgalmas, rejtélyes és va-rázslatot árasztó mestere a magyar sorsnak és a mindenkorai magyar jóvendőformálásnak, mint Szent István volt a középkor Magyarorszá-ga számára.

Ez a mi szegény – igen szegény – nemzedékünk nem felelheti el, hogy Kossuth Lajos, az ő szép, bölcs, ha-gyományt és korszellemet zseniálisan összeolvasztó alkotmányreformja, az ő nagy szociális reformja a job-bágság eltörléséről és a magyar pa-raszttság földtulajdonba helyezésétől, az ő messze tekintő nemzetiségi és a Duna-völgyi népeket összebékíteni kívánó európai politikája és minde-nekfőlött az ő életmentő nagy me-részsége, hogy a nemzet örök életé-ért, az ország függetlenségéért és in-tegritásáért fegyverbe szólította a Szent István-i birodalom fiait, a lán-geszű ihlet, mely megérezte, hogy bármennyire is bizonytalan a harc ki-menetele, de nem hozhat végleges bukást egy nagylelkű és bátor nem-zet számára, ha minden erejével ki-áll nála sokszorta hatalmasabb erők-ke szemben is, egy évezredes nagy nemzeti küldetésért és az emberi sza-badságért, ez a Bocskayból, Bethlen Gáborból, II. Rákóczi Ferencből, e szabadsághősök és a magyar Corpus Juris halhatatlanságából új életre kelt isteni megnyilatkozása a magyar szellemnek és magyar akaratnak, ez a Kossuth Lajos lassan-lassan újból betölti a magyar lelkeket ihlettel, el-szántsággal, helytállással...”

■ – KERECSENYI –

...vagy szabadok?

■ KERTÉSZ BOTOND

A szabadsággal mindig baj van. So-ha sincsen éppen elegendő belőle. Vagy túl kevés, vagy túl sok. Törté-nelmünk számos fordulópontján – az aranybulla kibocsátásától a legutób-bi rendszerváltásig – a szabadság kér-dése igen hangsúlyosan vetődött fel. Az 1848–49-es forradalomra és sza-badságharcra emlékezve ma is aktu-ális kérdésekkel szembesülhetünk, ha újra feltesszük egykori hitsorsosunk, *Petőfi Sándor* százhatvanöt éve el-hangzott kérdését: Rabok legyünk, vagy szabadok?

Petőfi kérdésére egyértelmű volt az evangélikus egyház válasza, hiszen a szabadság hiányát nap mint nap megtapasztalhatták egyházi életük-ben is. A protestánsok helyzetét az 1791: 26. törvénycikk rendezte, amely a legális működést ugyan megenged-te a gyülekezetek számára, és meg-nyitotta az addig elzárt pályákat (cé-hek, államigazgatás, egyetemi kated-ra) a protestánsok előtt, de az „ural-kodó vallással” szembeni egyenjogú-ság sem elvben, sem gyakorlatban nem valósulhatott meg. A vegyes há-zasságokból született gyermekek na-gyobb része a katolikus hitet kellett, hogy kövesse.

A törvény nem maradt írott ma-laszt: ha a „katolikus vallásban nevel-tetni rendelt” gyermekek evangélikus vagy református iskolába, illetve templomba jártak, nem egy eset-ben elvették őket szüleiktől. A pro-tesztáns hitre való áttérés gyakorlati-lag lehetetlen volt. A katolikus főpap-ság befolyását hatalmas vagyona mellett kivételezett politikai helyze-te is növelte.

Fél évszázad alatt azonban nagyot változtak az idők. A reformkori or-szágyűléseknek, a vármegyék poli-tikai szervezkedésének egyik leg-fontosabb témájává lett a vallássza-badság ügye. Az áttérések és a vegyes házasságok kérdését először egy ka-tolikus követ, *Beöthy Ödön* vetette fel az országgyűlésen. 1840-ben már a főrendiház katolikus tagjai is elfo-gadták a kérdést szabályozó tör-vényjavaslatot. Az 1844-es 3. törvény-cikk végül megszüntette a legkirí-vóbb egyenlőtlenségeket, bár a teljes vallásszabadság még ekkor sem va-lósult meg.

A szabadság ügye azonban nem-csak „külső”, hanem „belső” kérdés is volt elődeink számára. Evangélikus hitüket a lelkiismereti szabadság val-lásának tekintették. 1842-ben így írt erről *gr. Zay Károly* egyetemes fel-ügyelő: „A protestáns egyház nem zárt társaság látható főnök alatt, ha-nem a híveknek szabad közössége, mely csak Krisztust ismeri el látha-tatlan főnökének (...). A protestan-tizmus jelszava: a Szentírás magya-rázatának és vizsgálatának szabadsá-ga; s ennél fogva protestáns egyház nem bír szilárdon megalapított, vég-kép kialakult, változhatatlan tanfoga-

lommal, s nem is bírhat.” A Biblia sza-bad vizsgálata, megértése és lelkiis-meretük szerint való követése volt a 19. század sok lelkésze és egyházi ve-zetője számára az evangélikus hit lé-nyege.

1848. március 15. után a rendi tár-sadalom lebontásával az egyházveze-tőket is zavarba hozó gyorsasággal teljesedett ki a szabadság. Legfonto-sabb feladattá a nyugalom és a rend megőrzése vált. A már említett *gr. Zay Károly* 1848 áprilisában magyar, német és szlovák nyelven írt körlevél-ben fordult egyháza tagjaihoz: „Kö-telességünk harmadika a dicsően kivívottaknak szilárdabb gyökerezte-tése, mert nem mulékony hiú ábrán-dért, hanem az emberiség legszen-tebb jogáért küzdöttünk s győzelmes-kedtünk; a béke, rend és csend ére-lyes fenntartása, mert rend és csend nélkül nincsen szabadság.”

Az 1848: 20. törvénycikk a protes-tánsok számára is biztosította a ka-tolikusokkal való „teljes egyenlőséget és viszonyosságot”. Az állam azonban az egyenlőségnél is többet ígért: anyagi támogatást. A folyamatos szegénységgel és jogfosztottsággal küzdő evangélikusok (és reformátu-sok) azonban felismerték, hogy egyetlen tulajdonukat, autonómiájukat, azaz szabadságukat fenyegeti az állami szubvenció lehetősége. Ezért az egyház helyzetét tárgyaló értekez-letre *Eötvös József* kultuszminister számára elkészített javaslatuk első pontja az autonómia teljes megörzr-se mellett állt ki: „Az evangéliumi egyház autonómiája (...) főkincse a protestáns szabadságnak, melyet ezentúl is megtartani kíván.”

A modern korban megismertük az embertelen zsarnokság és a lelkiisme-retlen szabadság olyan következmé-nyeit, melyeket a 19. század embere elképzelni sem tudott. 2013 tava-szán a korlátatlannak tűnő szabadság világában normákat, értékeket, tekin-télyt és korlátokat keresve minden bi-zonnyal kritikusabban viszonyulunk a szabadsághoz, mint a forradalom és szabadságharc nemzedéke.

Pedig nagyon ránk férne elődeink lelkesedése, szabadságba vetett hite. Istenképűségünkől, megváltott vol-tunkból fakadó emberi méltóságunk-at csak szabad embereként tudjuk megélni. A szabadságért ma kevesebb áldozatot kell hoznunk, mint 1848–49-ben, de a felelősségvállalás nélkül szabadjára engedett önzés mindent elpusztíthat körülöttünk. A szabad-ság akkor lesz éppen elegendő, ha megéljük *Luther* tanítását: „A keresz-tyén ember mindenkinek szabados Ura, és nincsen senkinek alája vetve. A keresztyén ember mindenkinek készséges szolgálja, és mindenkinek alá vagyon vetve.”

A szerző történész, az Evangélikus Or-szágos Múzeum és az Evangélikus Or-szágos Levéltár tudományos munka-társa

Oratio œcumenica

Urunk, Jézus! Köszönjük, hogy vilá-gossá tetted, hogy az igazi isten-tisztelet nem üres szokásokból áll. Megvalljuk, hogy hívő életünk még-is tele van holt cselekedetekkel.

Kérünk téged, tisztítsd meg egy-házunk életét mindattól, ami hitel-telenné teszi szolgálatunkat, és ha-mis képet fest rólad az emberek elé. Engedd, hogy az ige tisztán szóljon közöttünk, életünk hozzád igazod-jék, és szavad sokakhoz eljusson általunk. Teremtsd meg gyerme-keid között a szeretet és tisztesség egységét a gyűlölettel és széthú-zással szemben.

Imádkozunk mindazért, ami eb-ben a földi életben fontos nekünk. Hadd igazodjék hétköznapi életünk, hazánk rendje és a közélet minden je-lensége hozzád. Bennünk és általunk a te országodnak a rendje erősödjék. Add a szeretet leleményességét azok-nak, akik válságos helyzetekben se-gítséget, vigasztalást, megoldást ke-resnek. Imádkozunk a szereteteiket, otthonukat, reménységüket vesztet-tekért szerte a világon és közvetlen környezetünkben.

Mentsd meg gyülekezetünket is a fölösleges tevékenységektől. Szentle-ked gyűjtsön össze bennünket igazi testvéri közösségbe, ahol a bűnbánat és megbocsátás révén tisztává lehet lelkiismeretünk. Ilyen tiszta szívvel hadd szolgáljunk az arra rászoruló-k között. Segíts, hogy otthonra találja-nak közöttünk a lelkileg éhesek, a magányosak, a csalódottak. Legyen gyülekezetünk a veled való találko-zás helye.

Mindannyiunkat úgy vezess, hogy egész földi életünket az örök élet mérlegén lássuk, és egyszer hozzád érkezzünk meg. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Az Írás és Isten igéje Krisztus szen-vedésére utal, ahogyan önmaga tanú-sítja. Így van megírva: *Krisztusnak szenvednie kell, de harmadnapon fel kell támadnia* (Lk 24,46). Így hát a Szentírás nem tartalmaz egyebet, mint a Krisztus szenvedése által nyert kegyelem és bűnbocsánat ígé-retét. Csak az üdvözülhet, aki benne bízík, és senki más. Ennek az igazság-nak: Krisztus szenvedésének és a benne való hitnek ellene mondanak mindazok, akik nem akarnak bűn-ösök lenni, s különösképpen azok, akikben az új élet már kezdetét vet-te. Nem akarják érvényesnek elismer-ni, hogy bűnösök; nem sóvárognak félelemmel teljes kívánsággal Krisz-tus után. Miközben Isten minden ígé-jében megígérte Krisztusról, hogy a bűnösökért hal meg. Aki azért töb-bé nem tartja magát bűnösnek, és nem akarja, hogy annak tartsák, az Is-tent hazuggá teszi, önmagát pedig igazsággá; ez azonban a legsúlyosabb bűn, és minden bálványimádás feletti bálványimádás. Ezért írta János apos-tol: »*Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűnünk, önmagunkat csaljuk meg, és nincs meg bennünk az igazság.*« (1Jn 1,8) Továbbá: »*Ha azt mondjuk, hogy nem vagyunk bűnösök, hazuggá tesszük őt, és nincs meg bennünk az ő igéje.*« (1Jn 1,10)»

▶ Luther Márton: A negyedik bűnbánati zsoltár (Zsolt 51) (Weltler Ödön fordítása)

BÖJT 5. VASÁRNPAPJA (JUDICA) – 1MÓZ 18,20–33

Szeretet és igazságosság

Ahelyett, hogy Ábrahám Sodoma és Gomora népéért való közbenjárá-sát párhuzamba állítanánk Jézus-nak, az új szövetség Főpapjának bű-nösökért való közbenjárásával, irá-nyítsuk figyelmünket a történet be-vezető mondatára: »*Azért ezt mond-ta az Úr: Mivel már igen sok a jajki-áltás Sodoma és Gomora miatt, és vétküik igen súlyossá vált, lemegyek, hogy megnézzem: vajon csakugyan a hozzám fölhatolt jajkiáltás szerint cselekedtek-e...*» Arról árulkodik ez a mondat, hogy Isten nem a rajta esett sérelem megtorlására készül, hanem *a bűn emberi áldozatainak jajkiáltá-sára fog ítélettel válaszolni.*

Isten szeretetét – emberi módon gondolkodva – azért szoktuk össze-egyeztethetetlennek tartani ítélet-tel fenyegető haragjával, mert azt gondoljuk, hogy Istent a bűn miatt őt érő sérelem indítja haragra, és a megtorlás szándékával ítél. Ez azért van, mert emberi értelmünk megüt-közik Isten alázatán. Nem értjük, nem tudjuk elképzelni sem, hogy a mindenható szent Isten csak akkor – és akkor sem szívesen – ítél, amikor a bűn áldozatainak jajkiáltását már nem tudja tovább hallgatni. Ilyenkor az ő megsegítésükre avatkozik be. Mert bár Isten minden gyermekét – a mások sérelmére vétkezőket is – szereti, mindenkor mélyen együtt érez a bűn áldozataival.

Azt a dilemmát, amellyel Istennek ebből adódóan kell szembenéznie, csak akkor érthetjük, ha komolyan vesszük, hogy Istent nemcsak Atyá-nak nevezzük, hanem ő valóban Atya-ként tekint minden teremtményére. Amikor egy édesapa látja, hogy gyer-

mekei nemcsak veszekednek, de az erőszakosabbak tetteg is bántal-mazzák, sőt meg is ölik a szelídebb természetűeket, akkor ez mérhetet-lenül fáj neki. Mégsem azért avatko-zik be, hogy a maga fájdalomáért ve-gyen elégtételt, hanem hogy a szelí-debbeket, a gyengébbeket megvéd-je, és megszabadítsa testvéreik szo-rongatásából. Ennek érdekében ke-ményen kell fellépnie az erőszakosak-kal szemben, ami neki legalább annyira fáj, hiszen őket is gyermeke-iként szereti.

Ha ezt figyelembe vesszük, akkor értjük csak meg, hogy Isten miért hajlandó Ábrahámmal alkudozásba bocsátkozni. Isten nem leli örömét Sodoma és Gomora népének el-pusztításában. De nem tud más tenni, hiszen nem nézheti tétlenül, hogy a város népe – akik között, mint kiderül, őt igaz sem található – rend-szeresen zaklatja és halálra gyöttri a közjük tévedő idegeneket, akiket Is-ten ugyanúgy szeret, mint őket, és akiknek a jajkiáltása elviselhetetlen fájdalmat okoz atyai szívének.

Böjt ötödik vasárnapja, *Judica* va-sárnapja Jézust mint az új szövetség népéért közbenjáró főpapot állítja eléink. »*Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo et doloso eripe me...*» – »*Ítélj meg engem, Istenem, és válaszd el ügyemet a szentségtelen néptől: ments meg engem a rosszin-dulatú és csalárd emberektől*» – hangzik a régi latin misekönyv tolmá-csolásában a vasárnap introitus zsol-tára, a 43. zsoltár 1. verse. A kicsit ne-hézkos fordítás a zsoltárosnak azt a kérését fejezi ki, hogy Isten vegye el

peres ügyét a szentségtelen népet képviselő földi bíraktól, és ő maga mondjon ítéletet ügyében. A vásár-nap ősi introitusa ezt a zsoltárverset a bírái előtt álló Jézus szájába adja. Joggal, hiszen Jézus az utolsó lehele-téig Isten kezében tudta sorsát.

Isten atyai szíve nagypénteken ezzel a legfájdalmasabb dilemmával szembesült: engedje és tétlenül néz-ze, hogy szeretett Fia az emberek íté-lete nyomán ártatlanul haljon gyalá-zatos kínhalált, vagy lépjen közbe nyíltan, és ragadja ki az ítékezést a nagytanács és Pilátus kezéből, és Jézus ügyében ő mondjon igaz ítéle-tet, akkor is, ha ennek az lesz az eredménye, hogy nemcsak az igaz-talan bírának, hanem az egész bű-nös emberi nemnek pusztulnia kell. Ha Fiát, az egyetlen igazat nem sza-badítja ki a bűnösök kezéből, meg-szakad atyai szíve. Ha pedig kiszaba-dítja, és a bűnösöket – miként ér-demlik – halállal és örök kárhozat-tal sújtja, akkor is megszakad atyai szíve, hiszen a bűnösöket is gyerme-keiként szereti.

Mit tehet Isten ebben a helyzet-ben? Ki mellé álljon, amikor ítél? Áll-jon a bűnös emberek mellé, és en-gedje Fiát ártatlanul elveszni? Álljon Fia mellé, és – miként Sodoma és Gomora esetében tette – mennyből leszálló tűzzel pusztítsa el a bűnösö-ket?

Isten nagypénteken ítél, de úgy, hogy a világ elől egy időre elrejtí ítéletét. Mert nem fogadja el, hogy csak két lehetőség áll előtte, amelyek közül bármelyiket választja, a sá-tánnak szerezne örömet. Isten – mivel valóban Isten és mindenható

A VASÁRNPAP IGÉJE

– ismer egy harmadik lehetőséget is, amely ha teljesül, az emberek által ár-tatlanul elítélt Fiát is megdicsóíti, és a fölötte ítélező mindenkori bűn-ösöket is megmenti. Ezért bár nagy-pénteken Jézus javára ítél, a világ elől elrejtí ezt az ítéletét, különben az rö-gtön Jézus vádlói és minden bűnös el-leni ítéletté válna.

Ha Isten nagypénteken nyilvánva-lóvá tette volna ítéletét, nagypéntek lett volna az emberiség fölötti végső ítélet napja. Isten azonban ezt a na-pot el akarta halasztani, hogy Jézus halála a benne hívő, megtérő bűn-ösökben elvégezhesse bünt megöl-döklő, újjáteremtő munkáját, hogy végül csak azok vesszenek el, akik végsőig ellenállnak a Szentlélek-nek, aki Jézus halálát új életet terem-tő erőként használja. Akik nem en-gedik, hogy a Szentlélek az ige által elvégezze bennük a maga sajátos művét, amelynek eredményeként az elbukott Ádám képéről a bűn és kí-sértés fölött győztes Krisztus képé-re formálja őket.

Egy napon azonban az egész világ számára nyilvánvaló lesz Istennek a Jézus perében kimondott igaz ítéle-te. Hogy ez a nap dátumszerűen mikor jön el, azt kár találgatni, mert Istenen kívül senki nem tudja. Egy bi-zonyos: amíg Isten reményt lát, hogy nem ötven, de nem is csak öt, hanem egyetlen elveszett gyermekét meg-mentheti az ítélet napjának elha-lasztásával, addig halogatni fogja az ítéletet. Akkor is, ha közben szíve sza-kad meg a mások bűnének áldozatul esők jajkiáltásától.

■ VÉGHELYI ANTAL

A gyülekezet ünnepe

Istentisztelet-előkészítés Székesfehérváron

► **Mostani írásunkban a székesfe-hérvári közösséget ismerhetjük meg. Öröm látni, hogy milyen gazdag, változatos és egyéni ka-rakterű gyülekezeteink élete!**

Hat napon át dolgozzál – mondja a *Tízparancsolat*, mielőtt az ünnep megszentelésére intene. Mielőtt te-hát a vasárnaphoz érnének, s az ünnep örömről beszelnének, vegyük sorra a hétköznapiakat! Minden héten hat különféle alkalmat tartunk gyüle-kezetünkben, s még öt közösségünk találkozik havi rendszerességgel. Az éneklés legtöbbnek meghatározó tartalma.

Az anyagyülekezetben öt korosz-tályban tanítunk *hittant*, egy idő-pontban párhuzamosan. Közös ének-léssel kezdünk. Gyermekeinket, ká-nont, ifjúsági éneket és korált egy-aránt éneklünk. A korálokra külön fi-gyelmet fordítunk. Most, a böjti idő-ben a *Királyi zászlót* tanuljuk – már majdnem kívülről fújják a gyerekek.

A két *ifjúsági kör* metszéspontján csendes, imádságos liturgiát tartunk. *Ments Orsolya* lelkészünk tanította hét évvel ezelőtt – azóta örzi ezt az ifjú-ság. S tanulja közben, hogy a liturgi-ának mindenki aktív szereplője.

Az *énekkari próba* elején a kórus egy-egy tagja felolvassa a napi ígét, korált választ hozzá, majd néhány szóban beszél vagy az ígéről, vagy ar-ról, miért választotta azt az éneket.

Munkatársi megbeszéléseink is igeolvasással kezdődnek. A napi ígé-hez énekkarvezetőnk, *Csekéné Bá-*

nyai Erzsébet választ éneket. Szinte minden alkalommal rácsodálkozunk arra, hogy egy-egy énekválasztás va-lóságos igehirdetés.

A *gyülekezeti bibliaórán* mindig a következő vasárnap igehirdetési ala-pigéjét beszéljük meg. Megéljük, amit Pál írt a *Római levélben*: egymás hi-te által épülünk. A gyülekezet és a lel-kész együtt készül az istentiszteletre.

De szólhatnak a felnőttek vagy a nyugdíjasok alkalmairól is, arról, hogy az énektanulás nem korhoz kötött, s ha már a „piros énekes-könyvből” mindent ismerünk, akkor a „zöld”, a *Gyülekezeti liturgikus könyv* énekeit is megtanulhatjuk. Különleges alkalmainkon – például presbiteri csendesnapunkon – szíve-sen használjuk annak imádságos for-máit: a *Krisztus-dicséretet* vagy a *Könyörgést*.

Gyülekezetünk értékes csapata az *oltárdíszítők közössége*. Minden va-sárnap két-két asszony vagy házaspár vállalja a templom előkészítését: az oltárterítők, az úrvacsorai edények, énekszámok elhelyezését, a gyertyák gyújtását-ol-tását. Többen közülük részt vettek az egyházfiknak tartott révfülöpi kon-ferencián.

Ez a hatnapi munka, amely nélkül nincs ünneplés.

Vasárnaponta általában egy is-tentiszteletet tartunk az anyagyüle-kezetben, hármat a szórványokban és a fehérvárcsurgói leánygyülekezet-ben. Minden istentiszteletünket a *Li-turgikus könyv* énekverses rendje szerint ünnepeljük akkor is, ha – szórványgyülekezeteinkben – hár-

man-négyen vagyunk együtt. A gyü-lekezet tagjai vállalják a lekcioólva-sást, részt vesznek az egyetemes kö-nyörgésben, és aki szívesen teszi, felel a lelkész köszöntő, bátorító sza-vaira. Az anyagyülekezetben minden alkalommal, szórványainkban ha-vonta egyszer élünk az úrvacsorával.

A vasárnapi istentiszteletnek ilyen ünneplése azt feltételezi, hogy a gyü-lekezet ismerje és magáénak vallja a liturgiát. Mielőtt – még próbagyüle-kezetként – bevezették volna a *Litur-gikus könyv* rendjét, a közösségi al-kalmakon másfél hónapon át ismer-kedtünk vele, s a bevezetést követő-en több héten keresztül magyaráztuk – elsősorban *Fehér Károly* nyugalma-zott lelkész bölcs szavaival –, hogy mi miért hangzik el.

A vasárnapi énekeket általában vezető kántorunk, *Szebik Attila* vá-lasztja. Erős támpontot jelent az *Út-mutatóban* is közölt hetiének- és graduálének-javaslat, de a textus is-meretében gyakran fedez fel még in-kább odaillő éneket. Az énekválasz-tás segíti a lelkészeket az igehirdetés-re való készülletben.

Ünnepeinken az énekkar teszi gazdagabbá az istentiszteletet. A passióolvasást évről évre szintén ez a közösség erősíti meg odaillő mű-vekkel. Adventi időben pedig a zenét tanuló fiatalok és gyermekek szólal-tatnak meg egy-egy darabot.

Néhány éve rendszeresen tartunk ifjúsági istentiszteletet; legutóbb szentestére készült az ifjúság. Más-fél hónapon keresztül beszélgettünk arról, mit is jelent nekünk a kará-csony, mi a karácsonyi ige üzenete,

CANTATE

s azt hogyan lehetne megszólaltatni. A hittanos gyermekek tanultak egy jelenetet, a fiatalok írták meg az egyes imádságokat. Az ifjúsági isten-tisztelet hatása az is, hogy olykor úr-vacsoraoztatás közben a gyülekezet if-júsági énekekkel kíséri az oltárhoz in-dulókat.

Az elmúlt év folyamán több csalá-di istentiszteletet is tartottunk. *Lá-zárné Tóth Szilvia* lelkészünk veze-tésével három-négy fős közösség ál-lítja össze a kisgyermekes családok-ra figyelemmel lévő istentisztelet rendjét, énekeit, és készíti elő a gyü-lekezeti termet az ünnepre.

Már a vasárnapról beszéltem, az egyes istentiszteletek előkészületéről. Ez még mindig a munka. Hat napon át dolgozzál – mondja az Úr a *Tíz-parancsolatban*. Mert munka nélkül nem érkezünk el az ünnepnapra. Ez a hat napi munka azonban felkészít az ünnepre. Felkészít – mert az ün-nepet nem ez a munka adja. Az ün-nepet a Szentháromság Isten adja, amikor részesít minket önmagából a hallható és látható igével. Amikor va-laki vállalja, hogy odafigyelve, aláza-tosan, a gyülekezet közösségében készül az istentiszteletre, megta-pasztalja, hogy már a készülletet a Lé-lek vezeti és tölti be, ahogy imádkoz-zuk is az ősi imádsággal: „Jöjj, terem-tő Szentlélek, pásztorold a pásztort, vezesd a vezetőt, adj az adni készü-lőnek, szólj a megszólalóhoz, áraszd ki Lelkedet, és élet támad, és megújí-tod a föld színét!”

■ BENCZE ANDRÁS

Egyházmegyék és gyülekezetek vezetői találkoztak

► **Tervek, feladatok, lehetőségek megbeszélésére, tapasztalatcserére és lelki töltekezésre hívta a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke és felügyelője a kerület gyülekezeteinek és egyházmegyéinek elnökségeit az elmúlt hétvégén. A kétnapos tanácskozás helyszíne a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon volt, amelyet teljesen megtöltöttek az eseményre nagy számban érkezett lelkészek és felügyelők.**

A megjelent tisztségviselőket Szemerei János püspök és Mészáros Tamás kerületi felügyelő köszöntötte. A bemutatókör után *Bokor Béla*, a csákvári gyülekezet gondnoka vetített képes előadásában ismertette azt a gyűjtést, amely gyülekezetének kezdeményezésére indult rászoruló bátonyterenyi családok támogatására.

A beszámolót *dr. Garádi Péter* előterjesztése követte. *Egymás terhét hordozzátok* címmel megtartott előadásában a budaörsi gyülekezet korábbi felügyelője arról beszélt: fájó és nagy deficitje az egyháznak, hogy

rendkívül alacsony a Jézus Krisztusról biznyságot tevők és a terhet viselők, átvállalók száma. Szólt a gyülekezetben belüli szolgálatok és teherhordozás megosztásáról, a gyülekezetben kívül a lelkész és gyülekezeti tagok közös feladatairól, az egyházmegyei és egyházkerületi szinten megélt közös teherhordozásról és arról, hogy mit tehetne az országos egyház és hittudományi egyetemünk azért, hogy a jövő generációi betölthessék az egyházban az „*egymás terhét hordozzátok*” krisztusi törvényt. Az első napi program *Bencze András* székesfehérvári lelkész, püspök helyettes áhítatával, vesperásával fejeződött be.

A szombati nap – *Kovácsné Tóth Márta* lelkész reggeli áhítata után – a hat egyházmegye bemutatkozásával kezdődött. (A megyei vezetők szóltak megyéjük sajátosságáról.)

A Vasi Egyházmegyében hatékonyan működik az egyházi szeretetszolgálat több ága is, ezért az esperes és a felügyelő a gyülekezetek és a szeretetszolgálat egymásra hatásáról beszélt. A Somogy-Zalai Egyházmegye esperese az ott jellemző szórványhelyzet okán a szórványgondozás örömeit és gondjait tekintette át.

A Soproni Egyházmegyével kapcsolatosan, ahol több oktatási intézmény is működik, a gyülekezetek és az egyházi oktatás egymásra hatását fejtette ki az egyházmegye elnöksége. A Veszprémi Egyházmegye illetékesei az egyházmegyén belüli kapcsolatok építését ismertették.

A Győr-Mosoni Egyházmegyéhez tartozó Rábcakapiban található evangélikus ifjúsági tábor több tízmillió forintnyi pályázati pénz elnyerésével komoly felújítás előtt áll, hogy utána még hatékonyabban tudja segíteni az egyházmegyében folyó ifjúsági munkát. Így az esperes és a felügyelő a gyermekmunka és a hitoktatás gyülekezetre gyakorolt hatásáról beszélt.

A sorban utolsóként a Fejér-Komáromi Egyházmegye bemutatkozása következett. Ezek a rimélő szavak adják a vázát ennek az oktatási módszernek, mely nem a pusztai információk átadásában látja a célját, hanem érzelmileg is meg akarja érinteni a gyermekeket.

A módszer megválasztása mögött az a kutatásokkal is alátámasztott tapasztalat áll, hogy ha egy tananyagot csak hall a gyermek, akkor harminc nap elteltével már csak a hallott anyag tíz százalékára emlékszik. Ha hallja az anyagot, és ehhez valami vizuális tapasztalat is kapcsolódik, akkor a tanult anyag tizenöt százalékát tudja harminc nap elteltével felidézni – ám ha a tanulás során érzelmileg is érintetté válik, akkor a tanultak nyolcvan százalékáról tud számot adni.

A fentebb idézett kulcsszavak ennek az érzelmekre is ható módszerre épülő oktatásnak a lépéseit szimbolizálják. A horog az óra, foglalkozás eleji ráhan-

Horog-sorok-nézek-lépek

Továbbképzés hitoktatóknak

► **Szürke, ködlő hajnalon, ráadásul szombaton csak akkor kel fel az ember, ha muszáj, vagy ha érdemes. Mintegy harmincan úgy gondolták, megéri, és egy munkahét után, a március 9-i szürke szombat reggelen tanár létükre beültek a „katedra másik oldalára” a Déli Egyházkerület hitoktatói számára szervezett továbbképzésen.**

KISS TAMÁS FELVÉTELE

Ács Pálné, Tiünde, a Reménység Magjai Alapítvány tanára négy kulcsszó köré építette a tréninget: *horog-sorok-nézek-lépek*. Ezek a rimélő szavak adják a vázát ennek az oktatási módszernek, mely nem a pusztai információk átadásában látja a célját, hanem érzelmileg is meg akarja érinteni a gyermekeket.

A módszer megválasztása mögött az a kutatásokkal is alátámasztott tapasztalat áll, hogy ha egy tananyagot csak hall a gyermek, akkor harminc nap elteltével már csak a hallott anyag tíz százalékára emlékszik. Ha hallja az anyagot, és ehhez valami vizuális tapasztalat is kapcsolódik, akkor a tanult anyag tizenöt százalékát tudja harminc nap elteltével felidézni – ám ha a tanulás során érzelmileg is érintetté válik, akkor a tanultak nyolcvan százalékáról tud számot adni.

A fentebb idézett kulcsszavak ennek az érzelmekre is ható módszerre épülő oktatásnak a lépéseit szimbolizálják. A horog az óra, foglalkozás eleji ráhan-

golódást jelképezi, amelynek segítségével a tanuló érzelmileg nyitottá válik a tanulandó anyag befogadására, beleéli magát, például, a nemsokára következő történet szereplőinek érzelmeibe. A *sorok* a tanóra információs anyagát, azaz a bibliai történetet, üzenetet takarják, a *nézek* a kitekintés, a tanultak alkalmazását foglalja össze, melynek során a tanultakat a diák a saját életére alkalmazza. Ezt követi a *lépek*, vagyis a Biblia megszólító üzenetének következményei – az imádság és annak felvillantása, hogyan tudja a tanultakat továbbvinni, alkalmazni az életben is.

A továbbképzés résztvevői nemcsak száraz elméletként hallgathatták meg a módszertani előadást, hanem gyakorlatok, közös tervezés során meg is valósították az egyes elemeket egy-egy képzelte hittan csoportra alkalmazva, és konkrét, megvalósítható ötletekkel gazdagodtak.

■ DARVAS ANIKÓ

Jézus a mi serpánk...

Az idén május 29-én lesz a hatvanadik évfordulója annak, hogy az új-zélandi *Edmund Hillary* elsőként lépett bolygónk legmagasabb pontjára, a Mount Everest csúcsára. 1924-től rendszeresen indultak hegymászó expedíciók a csúcs meghódítására, de újra és újra meghiúsult a nagy terv. Balesetek, tragédiák és kudarcok követtek egymást egészen 1953-ig. Ma már szinte elképzelhetetlen, de akkor egy ilyen világszenzáció is két napig utazott Ázsiából Európáig...

Edmund Hillaryt világraszóló teljesítménye elismeréseként az akkor ifjú brit királynő, *II. Erzsébet* még azon a nyáron lovaggá is ütötte. Az újságok terjedelmes cikkeket közöltek a szenzációs történetről és a rejtélyes serpa útítársról, akit a brit hegymászócsoport mellé ott helyben választottak ki teherhordónak. Ez a bizonyos serpa, *Tendzing Norgaj* Edmund Hillary társaként szintén felért a csúcsra.

Az újságírók az interjúk során rendszeresen firtatták, hogy ténylegesen ki is ért fel elsőnek. A *Wikipédián* elérhető információk szerint a nepáli serpa segítő egy ilyen provokatív interjúban a közös erőfeszítéseket hangsúlyozta, amelyek révén siker koronázta a vállalkozást. Visszautasította a feltételezést, hogy valaha is bárkinek húznia kellett volna őt, de elismerte, hogy Hillary lépett először a Mount Everest csúcsára. Hoz-

záttette: „Ha szegény, hogy én voltam a második ember a Mount Everest tetjén, akkor együtt fogok élni ezzel a szegénnyel.” Ugyanakkor Hillary állítólag csak a társa halála után erősítette meg, hogy ő volt az első...

Nem gondolom, hogy az a pár centiméter vagy másodperc, amely a két kiváló hegymászó csúcsra érése között volt, annyira fontos lenne. Talán még a sorrend sem.

Sokkal fontosabb és érdekesebb a történet folytatása. Az életrajzi beszámolók Edmund Hillaryról azt írják, hogy szerény és nemes lelkű ember volt. Gyakorlatilag minden jövedelmét a nepáli serpa közösség életfeltételeinek javítására fordította. Az általa létrehívott alapítvány iskolákat, kórházakat létesített. Még feleségét is úgy vesztette el, hogy balesetet szenvedett az a repülőgéppel, amelyen az asszony Nepálba tartott. Hillary halála után, 2008-ban a serpák a maguk hitbéli elképzelései szerint azért imádkoztak, hogy szülessen újjá új testben, mert benne egyik legfontosabb pártfogójukat, segítőjüket tisztelték...

Ez az érdekes hegymászás-történeti esemény gyönyörűen beszéli el egymás terhének hordozását. Egy ismeretlen, szegény serpa fiú gyötrelmes kemény munkával világra szóló eredményhez segített egy hegymászt, aki viszont hálából segítője tágabb közösségének is komoly segítséget nyújtott.

Egymás terhét hordozzátok...

Ezt az ismert bibliai félmondatot olvasóink többsége biztosan be tudná fejezni. Lelkész kollégáimnak sem okoz gondot ez a feladvány, mint ahogy azt is feltételezem, hogy gyülekezeteink civil vezetőinek (a felügyelőknek) többsége is tudja a helyes választ: „...*így töltésétek be a Krisztus törvényét.*” (Gal 6,2)

Egymás terhének hordozása a Krisztus törvénye!

Az említett hegymászók (akik közül az egyik feltételezhetően még nem is hallott Krisztusról) a teljes egymásrautaltságban ráéreztek arra, hogy csak egymást támogatva van esélyük a célbaérésre.

Krisztus népe érti-e és éli-e ezt a törvényt? Személyes életünk, közösségeink, gyülekezeteink élete miről beszél? Mit mond a szavak nélküli beszédünk? Sokszor úgy tűnik, mint ha vitába szállna vele. A mindennapi gyakorlatunk többnyire így folytatja a félmondatot: „...de a miénkel sem bírunk...”, „...de mi is olyan gyengék, elesettek, segítségre szorulóknak vagyunk...”

Krisztus törvényének megértésével és megélésének lehetőségével birkóztunk a múlt hét végén egyházkerületünk gyülekezeti elnökségei számára szervezett konferencián, Balatonszárszón.

Sokszor ránk nehezdednek kudarcaink. A magunk vagy akár egyhá-

zunk elesettsége miatt sokszor még a kétségbeesés is eljutunk. Tudunk-e mi egyáltalán valamit adni, tudunk-e mi másokat segíteni, másokat erősíteni? Pál apostol a személyes terheivel küszködve idézte az Úr szavát: „...*az én erőm erőtlenség által ér célhoz.*” (2Kor 12,9)

Együttlétünkön valamennyien megéreztük, hogy Krisztus törvénye működik. A különböző szolgálati területek mindegyike jó eszköz és áldás hordozója lehet, a szórvány-munkától az oktatáson és diakónián keresztül a gyermek- és ifjúsági, a zenei munkák és a közösségépítő programokig.

Mi azért és abból adhatunk, amit magunk is kaptunk.

Az említett hegymászók gyönyörű története egy kicsit többszöve akár hitünk titkát is megvilágíthatja előttünk. Az ember és az Isten között megszakadt kapcsolat az elérhetetlen hegycsúcsra hasonlítható. Senki nem tudja megmászni a saját erejéből. Bár ősi idők óta szeretett volna az ember a saját útján felérni hozzá. Az *Ószövetségben* a Bábel tornyáról szóló elbeszélés képiesen ezt tárja elénk.

Az ember azóta a maga útján próbálkozik. Nem vályogtéglából épít. Ki-ki a maga alkata, látásmódja kegyessége és teológiája szerint jó cselekedetekből vagy vallásosságából, tudásból vagy moralitásból.

ÉGTÁJOLÓ

Mi, a reformáció népe új anyagokkal is kísérletezünk. Mi már a megterést és a hit általi megigazulást, a tiszta tanítást és a hűséges helytállást is felhasználjuk... Rá kell döbbernünk nekünk is, hogy saját erőből mi sem tudunk feljutni Istenhez!

A szegény teherhordó serpa nélkül Hillary nem érte volna el a csúcsot. A mi serpánk a szegénnyé lett, terheinket és minket is hordozó Jézus. A mi teherhordó serpánk végül bennünket is a hátán visz fel a csúcsig.

Mi azért hordozhatjuk egymás terhét, mert a miénket és bennünket is hordoz Valaki. János apostol írja: „*Mi azért szeretiünk, mert ő előbb szeretett minket.*” (1Jn 4,19)

Szemerei János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Bővülő evangélikus adatbázisok

Ülésezett egyházunk reformációi emlékbizottsága

► A szokott helyen, az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalában tartotta idei első munkaülését egyházunk reformációi emlékbizottsága. A testület 2010-es életre hívása óta készül a reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának 2017-ben esedékes megünneplésére. A március 5-ei megbeszélésen a bizottság tagjai áttekintették, milyen fázisban vannak jelenleg a korábban megkezdett munkák. Szó esett – többek között – a Luther-rajzfilmről, a Luther válogatott műveit közreadó könyvsorozatról és a *Magyar evangélikus bibliográfiáról*. A testület további – az emlékeztetést segítő – projektek elindításáról is szavazott.

Idén várhatóan két kötettel gyarapodik az összesen tizenkét kötetes tervezett Luther-válogatás-sorozat. Az egyik az *Asztali beszélgetések* lesz Márton László fordításában, a másik pedig reformátorunk levelezését közli majd – adott tájékoztatást *Kendeh K. Péter*, a Luther Kiadó igazgatója. (A sorozatból mind ez idáig egy kötet jelent meg *Bibliafordítás, vigasztalás, imádság* címmel.)

A múlt esztendő novemberében (a tudomány napjához is kapcsolódóan) az Evangélikus Hittudományi Egyetemen konferenciával ünnepelték meg *Huszár Gál* születésének ötszázadik évfordulóját. A szimpózium előadásainak anyagát a *Lelkipásztor* című evangélikus lelkészi szakfolyóirat különszámában veheti majd kezébe az olvasó *Tóth Károly* és *Csepregi Zoltán* szerkesztésében.

A *Magyar Evangélikus Bibliográfia (MEB)* adatbázis működését *Hubert Gabriella* mutatta be. Az adatbázis az emlékbizottság támogatásával működik, és az Evangélikus Országos Könyvtár, illetve az Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára közös munkájának a gyümölcse.

A szakbibliográfia a magyar – illetve nemzetiségüktől függetlenül a történelmi Magyarország területén élt – evangélikus szerzők műveit, valamint a magyarországi evangélikusokkal foglalkozó írásokat dolgozza fel. A könyvek, folyóiratcikkek és tanulmányok sokrétűen kereshetők a folyamatosan bővülő adattárban, amely összekapcsolódik a *Magyar Evangélikus Digitális Tárral (MEDiT)* is. Ez utóbbi a gyűjtemények, a Luther Kiadó és a reformációi emlékbizottság támogatásával készült digitalizált anyagokat gyűjti egybe.

Az internetes adatbázis hivatalosan áprilisban indul, amikor nemcsak az adatbázisban – <http://humanus.bibl.u-szeged.hu/humanus/meb> – kereshetünk már, hanem a 2012. év összesített bibliográfiája fájlban is elérhető válik.

A reformáció születésének ötszázadik évfordulójára készülve egészen 2017-ig minden esztendő közép-pontjában egy vezérgondolat áll; ez az év a *reformáció és tolerancia*, 2014 pedig a *reformáció és kultúra* jegyében zajlik. A reformációi emlékbizottság pályázatot ír ki a jövő év tematikus plakátjára, rövid, frappáns szöveges üzenetet és képanyagot kérve a pályázóktól.

A múlt heti bizottsági ülésen különleges audiovizuális élményben lehetett részük a megjelenteknek, betekintést nyerve a rajzfilmkészítés kulisszatitkaiba. Mint ismeretes, a jubileumi év tiszteletére Luther Márton életéről készít rajzfilmet a József Attila-díjas *Lackfi János* költő, író szövegkönyve alapján *Richly Zsolt* Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező. A testület tagjai megnézték az egyházunk megbízásából készülő filmsorozat egyik tizenhárom perces epizódjának munkaanyagát. (Ezzel az epizóddal próbálnak majd meg produkciós partnereket találni az anyagiak tekintetében is jelentős vállalkozáshoz.)

Az ülést vezető *Fabiny Tamás* püspök – úgy is, mint a Lutheránus Világszövetség alelnöke – számolt be röviden az evangélikus egyházakat tömörítő szervezet reformációi emlékbizottságának genfi üléséről. Jeleztte, hogy az emlékünnepre hazánkban sem csak a protestáns egyházak készülnek: már most mutatkozik érdeklődés a kormányzat részéről is. Ezzel kapcsolatban megkezdődtek az egyeztetések – közölte Fabiny Tamás.

A *leuenerbergi konkordia* aláírásának negyvenedik évfordulója alkalmából március 18-án konferencia lesz hittudományi egyetemünkön – avatott be az előkészületekbe *Cselovszky-né Tarr Klára*, egyházunk országos irodája ökumenikus és külügyi osztályának vezetője. A három egyház – a miénk mellett a református és a metodista – szervezésében zajló tanácskozás előadásai megemlékeznek a Leuenerbergi Egyházközösség megalakulásáról, de szó lesz a konkordia hatásáról és a protestáns ökumené mai helyzetéről is.

A bizottság támogatta *Czenthe Miklósnak*, az Evangélikus Országos Levéltár igazgatójának felvetését, hogy digitalizálják az 1948 és 1972 közötti időszak országos közgyűléseinek jegyzőkönyveit. Így egyházunk digitális tárra közel ezeroldalas dokumentummal fog gyarapodni. A testület emlékérem és emlékbélyeg kiadásával is készül a 2017-es jubileumra.

■ BALLA MÁRIA

A reformáció négy századik évfordulójára 1917-ben készített emlékérem

A tirpák utódoknak is felragyogott a fénykereszt Krisztusa

ProChrist Nyíregyházán

► Sajtóhír: „*Kétség és ámulat* címmel hazánk az idén is csatlakozik a ProChrist evangélizációhoz, amelynek nyíregyházi helyszíne a *Váci Mihály Kulturális Központ* hangversenyerme. Március 4–9. között 18 órától műholdas közvetítés keretében hallgathatják meg az érdeklődők *Ulrich Parzany* evangélikus lelkész igehirdetését. A stuttgarti Porsche Arenában lezajló istentiszteletet Európában több mint ezer, Magyarországon, Erdélyben, Délvidéken és a Felvidéken több mint hatvan helyszínen követhetik nyomon a hívek a modern technika jóvoltából.” (*Nyíregyházi Napló*, 2013. március 1.)

Az evangélikus származású, Kosuth-díjas költő – akinek nevét viseli a helyszíniül szolgáló kulturális központ, s aki szülővárosa egy kis tanya-si iskolájában, a II. Mandabokorban kezdett tanítani – „szőke városát” hitből és homokból építették az ősök, akik éppen kétszázhatvan éve települtek ide. *Gróf Károlyi Ferenc* 1753. május 16-án Nagykárolyban kelt telepítési pátense indította el az elnéptelenedett település újraéledését. A Nyíregyházi Evangélikus Egyházközösség pecsétjében is az 1753-as alapítási dátum szerepel. Tehát kétszázhatvan éve hangzik az evangélium a ma már százhuszezer lakosú megyei jogú városban.

A ProChrist egyre közelebb került a lakossághoz; előbb az evangélikus Nagytemplomban, 2006-ban az evangélikus általános iskola dísztermében, legutóbb a baptista imaházban, most pedig a város központjában lévő „semleges, világi” helyszínen rendezték meg. *Dr. Kovács Ferenc* polgármester döntése értelmében díjmentesen kapta meg erre a lehetőséget a rendező Nyíregyházi Baptista Gyülekezet, és *Cserénak László*, az intézmény igazgatója is minden feltételt biztosított a hét zavartalan lebonyolításához. Nemcsak a város hivatalos hetilapja (a fenti idézet szerint), hanem plakátok, szórólapok is hírül adták ezt a nagyszerű lehetőséget. De hogyan éltek vele a helybeliek?

Minden bizonnyal többen olvassák ezt a tudósítást, mint ahány nyíregyházi polgár megfordult a héten a kétség és ámulat lehetőségének e színhelyén, ahol a baptista énekkar szívhez szóló evangéliumi énekei előzték meg a közvetítést. Krisztus fénykeresztje alatt többnyire az ökumenikus és az Aliansz-imahetekről jól ismert arcok gyülekeztek össze hűségesen estéről estére a jól fűtött, kényelmes színházteremben.

Három protestáns felekezet lelkésze is „készenlétben” volt, hogy beszélgethessen a kétségekkel küszködőkkel vagy éppen az Isten minden értelmet meghaladó szeretetén ámuló, ezért neki hálát adó mai városalakokkal – az ő városalapító őseik bizony még túrték és szenvedtek evangélikus hitükért (a *tirpák* szláv gúnynevét „tűrőt”, „szenvédőt” jelent). Íme, minden készen állt!

A szombat esti program előtt és után néhány jelenlévő véleményét, gondolatát tudakolta a tudósító. Íme a hevenyészett közvélemény-kutatás eredménye, szinte címszavakban.

Egy huszonhét évig az Egyesült Államokban élő idős baptista férfi, miután hazatelepült, minden este örömmel vett részt az alkalmakon. Az Államokban személyesen hallhatta *Billy Graham* evangélizátort, még akkor is, amikor már tolokocsival közlekedett. Hálás azért, hogy Euró-

pában is elérhető ilyen lehetőségek, s hogy huszonegy nyelven tolmácsolják az igehirdetést, és nyolcszáz helyszínen láthatják, hallhatják Isten személyes üzenetét.

Szívből jövő, lenyűgöző és megnyerő igehirdetést hallott – mondta egy metodista férfi. „Parzany egyszerű szavakkal tárta elénk a keskeny és a

gyar tolmács kiváló munkáját. Már 2003-tól ez a hang közvetíti számunkra a német evangélikus lelkész gondolatait, élvezetes stílusban.

Egy ötvenes evangélikus asszony számára fontos üzenet volt, hogy ma bátorság kell ahhoz, hogy valaki keresztyén legyen Európában. Az elvilágiasodás és az anyagiasság nem kerül el az egyházat sem, pedig egyedül Jézusban van a megoldás mindenki számára. Csak előtte kell meghajolnunk. Megnyerő egyéniséggel, szuggesztív előadásával, szívhez szólóan tudta az élő igét megszólaltatni, és az imádság fontosságát is jól hangsúlyozta a lelkész – mondta az asszony. A modern zenei részekkel ő már megbarátkozott, s az előző években is vásárolt már DVD-ket.

FOTÓK: CSERÉS ATTILA

A Nyíregyházi Baptista Gyülekezet énekkara

széles út lehetőségét; Jézus szavát hitelen adta tovább”, ezért a kérdezett sajnálja, hogy a német evangélikus lelkész visszavonul a szolgálattól.

Huszonéves fia számára az tettszett, hogy az igehirdető mindig döntésre hívott, ilyen gyakorlat a gyülekezetében nem igen szokott lenni.

Egy ugyancsak huszonéves evangélikus fiatalembernek a felvezető szövegek, a riportok és a fiatalos zenei betétek is igen tetszettek. Ilyen stílusú, modern szolgálattal lehet elér-

Végül a tudósító is elmondja, hogy számára a messiáshívó zsidó testvér példája volt emlékeztetés: ha Isten a „lakat”, akkor a Messiás Krisztus egyedül a kulcs, aki a lakat zárját megnyitja. Ebben a hitben egyek lehetünk a Szentírás Istenét elfogadó valamennyi keresztyénnel a világon.

Minden esti együttlétet a jelen lévő lelkészek imája zárt le az egyéni csendes imádság után, majd *Cserés Attila* baptista, *Hecker Márton* metodista és *Bozorády András* evangélikus lelkipásztor várta a személyes beszélgetést kérőket.

A rendező gyülekezet lelkésze, Cserés Attila a tapasztalatait összegezve zársként elmondta: Az volt a szándékuk, hogy kilépjenek a templom falai közül, hogy többeket érthessen el az örömezenet, s most első ízben lehetőség nyílt rá, hogy a város nyilvánossága előtt történjenek a vetítések. A városi tévében is volt erről egy előzetes interjú, és – talán ennek is köszönhetően – több új, érdeklődő arcot fedezett fel a sorokban. Nem volt hiábavaló ez az áttörésnek is tekinthető szolgálat. A jövőben is szeretnék folytatni, hogy sokakhoz eljuthasson ily módon is Isten jó híre.

(*S egy ajánlat a bármilyen okból hiányzóknak: a nyolc istentisztelet DVD-n megrendelhető az info@prochrist.hu e-mail címen; az esték témáit lásd a [Prochrist.hu](http://prochrist.hu) honlapon. A minden este elhangzott imádság és ének magyar szövege elérhető a tudósító honlapjának – <http://garainyh.hu/> – friss információi között is.*)

■ GARAI ANDRÁS

■ GARÁDI PÉTER

► Ezekben a hetekben lesz két és fél esztendeje, hogy északi szomszédunk, Szlovákia magyar ajkú evangélikusai között önálló misszió indult. Néhány, Krisztus ügyéért és a missziói parancs betöltéséért elkötelezett evangélikus testvér alapította. Természetesen nem előzmény nélkül, hiszen úgy is mondhatnánk, hogy a Sajógömöri és a Budaörsi Evangélikus Egyházközség testvér-gyülekezeti kapcsolatából, annak gyümölcseként született. Mint minden misszió, ez is határokat lép át, és célja a Bibliában olvasható evangélium, örök élet és isteni szeretet határtalan-ságának a megismertetése minden magyar emberrel, mégpedig lehetőség szerint az anyanyelven.

ENDREFFY GÉZA FELVÉTELE

Bár nincsenek pontos kimutatások, de a közelmúltban lezajlott népszámlálás adataiból kikövetkeztethető, hogy a magyar határ túloldalán hozzávetőlegesen még egy magyarországi egyházmegyényi magyar nemzetiségű evangélikus él. Ez körülbelül tizenkét-tizenötezer hit- és nemzettestvérünket jelent az ukrántól az osztrák határig.

Hol a határ a leépülésben?

Nincs határ, csak végállomás lehet, amikor egy nyelvben és felekezetében közös közösség, jelesen a szlovákiai magyar evangélikusság eltűnik. Még nem

előfordulhat, hogy nem bírja már a szolgálatot. Rajtuk kívül négy-öt szlovák vagy kettős identitású lelkész szolgál vegyes gyülekezetben és esetenként azok filiáiban, szórányaiban magyar nyelven is. Minden tisztelet megilleti őket ezért!

A magyarországi falusi gyülekezetekhez hasonlóan elenyésző az evangélikus nem lelkészi munkatársak száma. Pedig amikor nincs lelkész – de ha van, akkor is – milyen fontos szolgálata lehet mindazoknak, akik Krisztusban és Krisztusért elkötelezettek, és valamiféle képzésben is részesültek!

Nem lehet nem észrevenni Szlovákiában is az okok között az európai protestáns történelmi felekezetekben tapasztalható közönyösséget, fásultsá-

got, elvilágiasodást. A névleges magyar evangélikusok számára a odaát is meglehetősen és elszomorító, a kevés rendszeres alkalom látogatói a teljes magyar nemzetiségű evangélikusság négy-öt százalékát teszik ki.

Amíg Magyarországon az evangélikus egyház – ha csökkenő mértékben is, de – még mindig kedvezményezettje a 20. század első felében átértékelődött időszaknak, addig sem Szlovákiában, sem korábban a magyar, illetve a csehszlovák fennhatóság idején szinte nem volt lelki megújulási mozgalom a magyar evangélikusok között.

LÓCZY TIBOR FELVÉTELE

Cigánymisszió – gömöriek Sárszentlőrincen

tartunk itt, de a leépülés folyamata jól érzékelhető és előrehaladt. A miérte a sok okot felsorolni nem lehet, csak szemezgethetünk közülük.

A magyarul szolgáló lelkészek hiánya rendkívül fájó. A két magyar nemzetiségű lelkész közül az egyik a nyugdíjkorhatáron van, bármikor

Misszió határok nélkül

Tele vagyunk határokkal, egyházban és gyülekezetekben is. Mindez szívünk forrásának hiányából fakad. A langymeleg szív pedig csak vegetálásra képes. A misszió tüzet visz oda, ahol már szinte kihűlt minden.

A Szlovákia magyar evangélikusai

Átlépett határok

Határtalan misszió a határon túl

között két és fél éve szolgáló missziós központ nem ismeri a határokat, azokról nem akar tudni, átlépi őket. Sajógömörből indult, de átlépte a gyülekezet határait, és szolgálatával először csak Gömörben, majd Dél-Szlovákia más területeinek gyülekezeiben is megjelent.

Kezdeti iratmissziós tevékenységének határát átlépve gyermek- és ifjútáborokat, missziói napokat, evangélizációs alkalmakat szervez. De ma már – a lelkészhiány miatt – bibliórát, hittant, konfirmációs előkészítőt és olykor istentiszteleteket is tart kevés önkéntesével.

A nemzetiségi határokon is túllépett már a misszió, amikor vegyes gyülekezetek szlovák evangélikusai számára szlovák nyelvű keresztyén irodalmat visz. Még nagyobb határáttörésnek vagyunk a tanúi, amikor a cigányok felé kezdtek szolgálni a missziói központ önkéntesei.

Helyi szinteken katolikusokkal és reformátusokkal is kiépültek a misszió kapcsolatai, átlépve ezzel a felekezeti határokat is.

Testvér-gyülekezeti kötődéseken keresztül egyes magyar gyülekezetekkel is kapcsolatban van, és szolgálata ismert a Magyarországi Evangélikus Egyház vezetői előtt.

A határtalan szolgálat határai

„Az aratnivaló sok, de a munkás kevés” (Mt 9,37) – halljuk Jézus szavait. Így is mondhatjuk: a vetni- és aratnivaló határtalanul sok, de munkás szinte alig. Tehát a határtalan szolgálat egyik határát a munkatársak hiánya jelenti.

Senki ne gondoljon főállású misszionáriusokra, hanem olyan hívő emberekre, akik munkájuk, családjuk, hétköznapi életük mellett hetente vagy havonta néhány órát az evangélium továbbadására szánnak. A legtrikább esetben szószékekről, sokkal inkább a mindennapokban, gyerekek, fiatalok, fiatal házaspárok, elváltak, középkorúak, idősek, férfiak, nők, cigányok között, de szervezeten, hűség-gel és rendszeresen szolgálnak.

A határokat nem ismerő szolgálat másik behatároltsága a munkatárs-képzés hiánya, esetlegessége. Szlovákiában nem tudunk olyan nemlelkész-munkatárs-képzésről, mely a magyar anyanyelvűek számára elérhető lenne. Ne felejtjük el, hogy a Biblia és az egyház nyelve, az úgynevezett „kánaáni nyelv” olyan speciális, hogy a más nyelven jól beszélők sem tudják használni a specialitásait. Ehhez bizony az anyanyelv kell. Ezért az ottani szolgálók képzését Magyarországon kell megoldani, vagy kihelyezett képzéseket kell megvalósítani.

A határokat átlépő misszió érzi, tapasztalja, hogy ma még kevesen hordozzák imádságban ezt a szolgálatot. Milyen jó lenne, ha tág határok között, akár az egész Kárpát-medencében és azon túl is a magyar evangélikusok tömegei imádkoznának ezért a szolgálatért!

A saját határait már-már felülmúló misszionárius számolni kell az anyagi határokkal is. Két kezünkön meg lehet számolni azokat, akik támogatják a Szlovákiában szolgáló magyar missziói központot. Ezek közül a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatása meghatározó, de a szükségeshez mérten kevés.

Megtapasztalásunk, hogy ha egy testvér-gyülekezeti kapcsolat nemcsak formális és protokolláris, hanem élő, akkor a missziós lelkület felébred a magyarországi testvérgyülekezet tagjaiban, és a lelki határai kitá-

gulnak. Az évenként egy- vagy kétszeri, „két féldős” (istentisztelet és fehér asztal) találkozások beszűkült határokat jelentenek és eredményeznek, melyek a misszió szempontjából értéktelenek.

Az olvasók és gyülekezeteik lelki határai nyitottak-e?

Kérdések: A naponkénti imatémák határai a kedves olvasónál, családjánál, gyülekezetében bővíthetők-e az északi szomszédunkban élő magyar evangélikusok között folyó misszióért és annak szervezőéért, az ottani missziói központért történő rendszeres és hűséges imádsággal?

ENDREFFY GÉZA FELVÉTELE

Isten Szentlelke által lesznek-e megszólított gyülekezetek Magyarországon, amelyek túllépve a formalitások határain valóságos és élő testvér-gyülekezeti kapcsolatokat kezdeményeznek az ottani közösségekkel, olykor már csak gyülekezetromokkal?

Azok felé a magyarországi testvérek felé, akik munkatárs-képzésen, presbiterképzésen vagy bibliaiskolai oktatáson vettek részt, illetve a gyülekezetek felé határtalanul nagy kérdés-e a szolgálatokba való bekapcsolódásra történő hívás?

Aki vallja, hogy Istennél minden lehetséges, és az eltűnés határához érkezett szlovákiai magyar evangélikusság számára az ébresztés szolgálata nagyon fontos, kérjük, mérje

révén Magyarországra kerültek családjai, esetleg a mai Szlovákia területéről származók, de rajtuk kívül is minden testvérünk. A segítségre és szolgálatra mindenkit hívunk és várunk!

A segítség konkrét formáiról további információk kaphatók Lóczy Tibortól, a missziói központ vezetőjétől (e-mail: loczytibi@centrum.sk), a budaörsi evangélikus gyülekezettől (e-mail: budaors@lutheran.hu) és e sorok szerzőjétől (e-mail: zizsogyope@t-online.hu).

A sajógömöri székhelyű magyar missziói központ támogatására adományokat a Magyarországi Evangélikus Egyház 11707024-20347257 számú számlájára lehet utalni úgy, hogy az utalás megjegyzés rovatában fel kell tüntetni: „Felvidéki misszióra”.

Misszió – biznyságtétel

a határokat nem ismerő Jézusról

Jézus, nem törődve a botránkozók-kal, határokat lépett át, azokat nem vette figyelembe. Így állt szóba a házasságtörő asszonnyal, ült le beszélgetni a samáriai asszonnyal, ment be a vámszedők házaiba. Együtt evett a bűnösökkel, megállt a leprások kérésére, elment a kapernaumi századoshoz, szolgálatba állított arra teljesen képzetlen és alkalmatlan tanítványokat – és folytathatnánk. Ugyanakkor ember- és lélekmentő szolgálata és áldozata soha nem irányult senki ellen.

Ugyanígy a Szlovákia területén szolgáló Magyar Evangélikus Missziói Központ mindig valakikért, soha-

LÓCZY TIBOR FELVÉTELE

Missziósnap Tornalján

sem valakik ellen munkálkodik az Úr Jézus nevében.

A szerző a budaörsi gyülekezet volt felügyelője

Jegyzetlapok

(Napló, 2013)

Vendégek Bécsből. Megszámlálhatatlan egyesület, szervezet, szövetség, klub, egyházközség fáradozik a magyar nyelv és hagyományaink megőrzésében, segítvén a világba szétszóródott magyarokat. Akik erre adták a fejüket, áldozatos életet vállaltak, és vállálnak ma is, pedig az emigráns-lét, mint olyan, átalakult vagy akár meg is szűnt.

Az ausztriai magyarok lapjába, a *Bécsi Napló*ba nyerhetett betekintést az, aki ellátogatott a budai Litea könyvesboltba. Az 1980 márciusa óta kéthavonta megjelenő folyóirat ma is színvonalas és sokszínű, párt-politikától független. A közelmúltban *Deák Ernő* főszerkesztő, *Ferenczy Klára* szerkesztő, *Gömöri György*, a Londonban élő költő és munkatárs emlékezett az eltelt évtizedekre. A mindig szaporodó gondokra, arra, hogy az állam soha egyetlen fillérrel nem támogatta őket, mégis, a lap idejében megjelent, és eljutott a legtávolabb élő magyarokhoz is.

Palden Gyatso. Megrendülve néztem meg, immár másodszor, a buddhista szerzetesről szóló filmet. A tibeti férfit 1959-ben a kínai kommunista hadsereg bebörtönözte, mert békésen tüntetett a megszállók ellen. Hét év után szabadult, és ott folytat-

ta, ahol abbahagyta. Amiért kitűzte a tibeti zászlót, újból letartóztatták, de most hosszabb lett a távollét: harminchárom évig kellett túrnie a kínzásokat, az éhezést, a nehéz kényszermunkát!

A kínaiak célja, hogy átneveljék a szerzeteseket. Ha nem tagadták meg a hitüket, akkor jöttek a büntetések: tizenkilencezer ember halt éhen a fogságban.

„Ha csak megmozdult az ajkam, már azt hitték, hogy imádkozom – mondja csendesen a szerzetes –, és összetörték a csontjaimat.”

Nézem az idős ember szikár, fáradt arcát. Honnan ez az elszánt hit és harc? És miért? Egy régi nemzet haldoklik, egy ősi, csodálatos kultúra pusztul. Minden napjáért tenni kell valamit...

1992-ben, szabadulása után az indiai Daramszalába menekült. Itt egyre szaporodik a száműzöttek közössége. Otthonuk, ahol harag és gyűlölet nélkül élnek az emberek a szabadság nem múltó reményében.

Tessedik Sámuel. Szép és mindenre kiterjedő kisfilm a tudós lelkészről, pedagógusról. A pozsonyi liceumban, Debrecenben, Erlangenben tanult teológiát és természettudományt. 1767-től evangélikus lelkész

Szarvason, ahol az iskolája kertjében is tanította az ifjakat. Ma is látható néhány hatalmas fa, csavaros ágakkal, mély sebekkel. A sok támadás miatt aztán 1806-ban végleg bezárni kényszerült nemzetközi hírű intézetét.

Azt is megtudhattuk a remek életrajzi filmből, hogy Tessedik nem szerette a zajos ünnepeket, mulatságokat. Tanult egész életében, aki meglátogatta, mindig régi, kopott könyvek előtt találta. Szeretett gyönyörködni a megújuló természetben, a búza érésében, a gyümölcsfák roskadó ágaiban.

Hosszú élete során sokszor nézett szembe irigységgel, volt része megaláztatásban. De tette a dolgát, új és új feladatokba fogott. Gazdasági tanulmányokat írt, segítette a keszthelyi Georgyikont, a nagyszentmiklósi iskola szervezését. Töretlen hitével minden bajt és gondot legyőzött. A befejező képeken az udvaron álló szobrárt látjuk: magas, tiszta arcú ember néz ránk, mint aki tudja, a hajdan elkezdett munkája egyszer beérik, s nem hiába fáradozott.

Találkozások. 156-os busz a Dániel út végén. Fiatal nő száll fel három leányával, a legkisebb a babakocsiban. Beszélgetnek, *Benedek Elek* me-

A szlovákiai Pered község szlovák nevét Tessedik Sámuel nevéből alkották

segíjteménye is előkerül a tömött hátizsákból. A Pető Intézetnél egy férfi érkezik, nagybeteg kisfia kiáltozik, fejét görcsösen hátra-hátraveti. Egy pillanatra összenéznek. Szinte hallani a ki nem mondott szavakat: „Milyen gyönyörűek! Az enyém miért beteg?”

A lányok édesanyja töri meg a csendet. És csoda történik: a gyerekek már barátkoznak, kedvesen felegetnek egymásnak. Néhány perc, és Péter pálcikakezét nyújtja *Emese* felé. A fiú ormótlan, vastag szemüvegét is megigazítják. A Széll Kálmán térhez közeledve – nem akarok hinni a fülemnek – hangosan nevetnek! Meglepve látom, a mellettük ülő néni is bekapcsolódik a különös jelbeszédbe, együtt örül velük, kopott

táskájából csokoládét vesz elő, apró kockákra töri, úgy osztja a mogyorós szeleteket.

Választás. Aki hisz Istenben és Jézus Krisztusban, az nem kiválasztja a Teremtőt, ellenkezőleg: Isten választja ki. *Pilinszky* megfogalmazásában: „Hogy a hit kegyelem, annyit biztosan jelent: Isten a kezdeményező. Jn 15,16: Nem ti választottatok engem, én választottalak titeket! Ismerem, és mégis milyen sokszor elfeledem. Mennyi minden történik velem a hitben. A véget nem érő folyamatban, és elindulok a csak-nekem kijelölt úton, és eljutok végül az engem-váró társakhoz.”

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Maléter Pál és egy másik Üllői úti ház

► Az alábbi fotó, a vidám ifjak csoportképe eredetileg a honi piacvezető internetes zslibvásár ajánlatai között szerénykedett. A weblapon mellette olvasható képmagyarázat nem tűnt hihetőnek, ezért böngészni kezdtem a fotó hátlapjára finom, régies betűkkel rótt névsort. Hirtelen egy történelmi név ütötte meg a szememet: *Maléter Pálé*. Nocsak!

■ SÁNDOR P. TIBOR

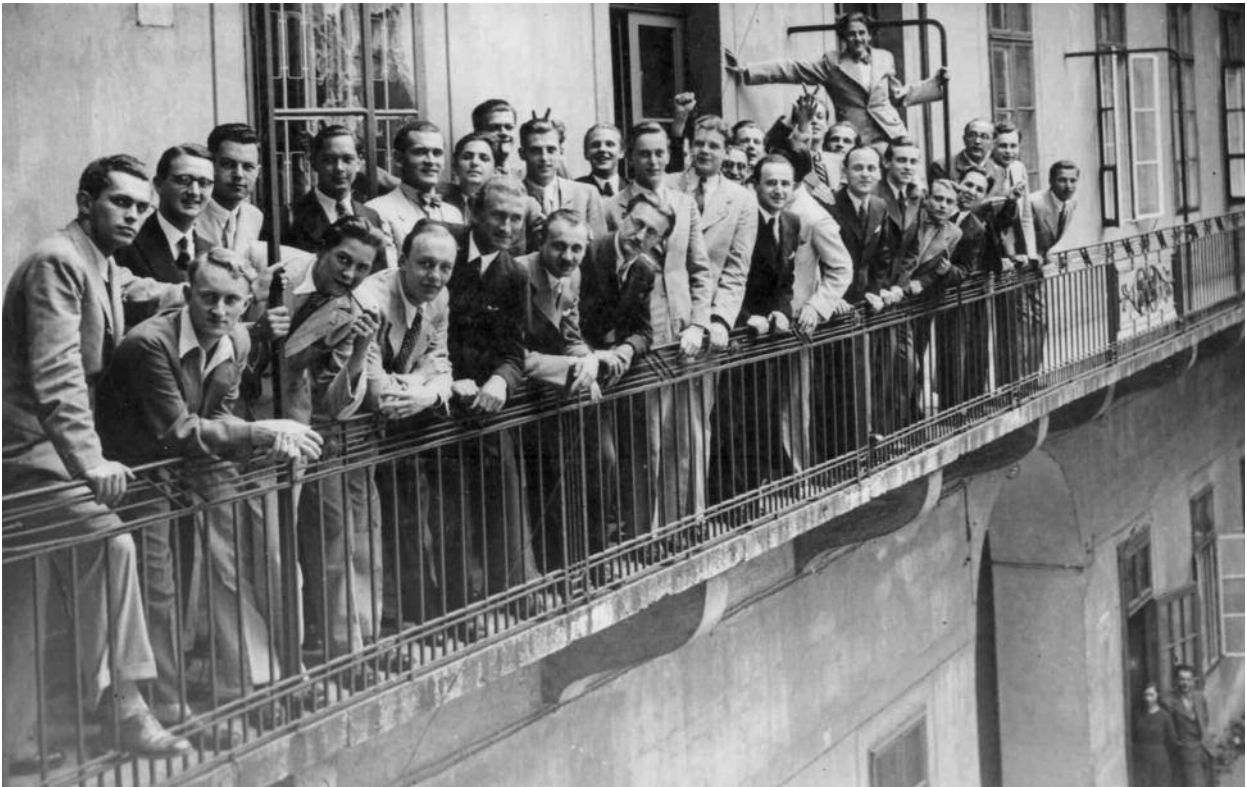
Vissza a képoldalra! Tényleg, a legmagasabbik legény mintha hasonlítana a forradalmi panteonokból ismert ábrázolásokra. Csak arcán a későbbi aszkétikus vonások helyett még széles derű ragyog. Ne kerteljünk: kaján vigyor. Merthogy ujaival épp szármáfület mutat az előtte álló, mit sem sejtő fiúnak.

Némi utánaolvasás és helyszíni te-repszemle után megbizonyosodhat-tam: valóban a majdani 56-os honvédelmi miniszterről bukkant fel egy tel-jességgel ismeretlen, képeslap mére-tű fotó. Az evangélikus egyház Üllői út 24. szám alatti Luther Otthonában mutatja kollégista társai között, 1939. június 4-én, huszonkét évesen.

Magáról a Luther Otthon történe-téről és Maléter Pál evangélikus kö-tődéseiről is csak újabban kerültek nyilvánosságra bővebb adatok, fő-képp *Zomboryné Bazsó Rozália* és *Czenzthe Miklós* kutatásai nyomán. Az evangélikus országos – akkori nevén „egyetemes” – egyház 1906. novem-ber 1-jén költözött az Üllői út és a Szentkirályi utca találkozásánál léte-sített új székházába. Ide kerültek irodái és a levéltára, a nagyobb ese-ményeknek gyűlés- és imaterem nyújtott helyszínt. A fenntartási költsé-geket az épülettömbben kialakított lakások és boltok bevételei biztosítot-ták, a sarki helyiségeket, ahol most az evangélikus könyvesbolt működik, egy vendéglő bérelte.

1909. október 1-jén Luther Otthon elnevezéssel internátus nyílt a házban a fővárosi főiskolákra, egyetemekre járó, vidéki, „jó erkölcsű, szorgalmas”

evangélikus, többségükben lelkész-és tanárcsaládokból származó ifjak számára. A kollégium a szálláson túl bensőséges lelki közösséget, hitbéli iránymutatást és társadalmi kapcsola-tokat is nyújtott számukra.

Kényelmüket huszonhét – egy-, két- és négyágyas – lakószoba, saját étkezde, épülésüket pedig könyvtár, társalgó, zongorával és harmoníum-mal felszerelt zeneszoba szolgálta. A két világháború között a közös áhi-tatok mellett rendszerek voltak a tudományos vagy irodalmi estek. És a táncos teadélutánok is, amelyek – ahogy egy igazgatói jelentésből kitű-nik – „sok leányos evangélikus úri családot vonzottak az intézet falai kö-

zé, amelyek viszont maguk is szíve-sen látták vendégül a Luther Otthon ifjúságát”.

A kollégium az országos egyházi ve-zetés szoros irányítása alatt működött, de demokratikus diákönkormányza-ta is volt, élén választott szeniorral.

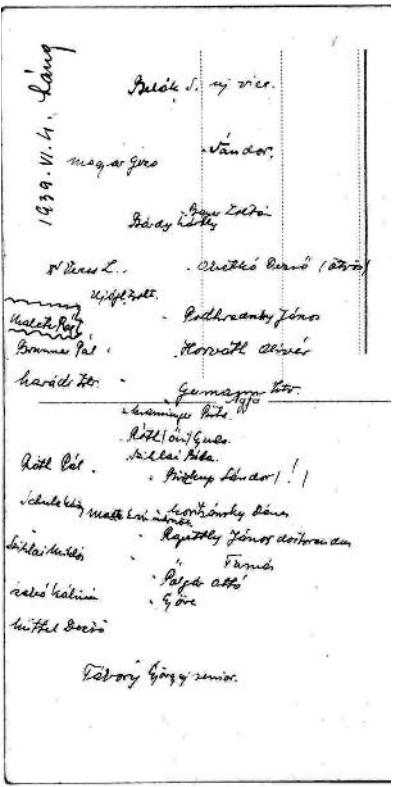
A házat és lakóit többször is veszé-lyeztették a történelem viharai. 1919-ben maguk a diákok „sajátították ki” az intézményt, nehogy a tanács-hatalom tegye azt az ingatlannal. 1944-ben a kollégisták nagy része ka-tonai behívót kapott, másokat egy

kényszerült orvosi tanulmányait itt folytassa. Jelentkezett a Luther Ott-honba, ahol – bizonyára édesapja ér-demei miatt is – kedvező elbírálásban részesült. *Maléter István* ugyanis 1910-től a nagy múltú eperjesi evan-gélikus kollégiumban oktatott, majd annak 1918-as betiltása után a magyar kisebbség politikai és kulturális éle-tében vállalt kiemelkedő szerepet 1933 végén bekövetkezett haláláig.

Amikor a fénykép készült, Malé-ter épp öt hónapja lakott a Luther Otthonban, és újabban előkerült ira-

nyugalmazott dunáninnyi püspök, *Kuthy Dezső* adta a lelkészi áldást. A szertartás a Kuthy család pestlőrinci házában, teljes titokban, a társbér-lők előtt is konspirálva zajlott.

A Luther Otthont 1949-ben felszá-molta a politikai fordulat. 1995-ben született újra Angyalföldön, egy volt munkásörklaktanyában. 2000 óta szak-kollégiumi rendszerben oktatás folyik benne. Az Üllői úti ház homlokzatán pedig 2008. november 4. óta emléktábla, *Krasznai János* szobrászművész alkotása emlékeztet az 1958-ban kivég-

zett Maléter Pál ifjúságának e szaka-szára. És mostantól ez a kis becses fo-tóarcheológiai lelet, amelyet a Fővá-rosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteménye őriz.

A szerző a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményé-nek vezetője. Az írás eredetije a Bu-dapest folyóirat 2009/10. számában jelent meg.

MegHÖKkentő gondtalanság az EHE-n

► Megfáradva lépked görögóra után a recepció irányába az ember lánya, sehol senki. Aztán a mindig kérdésekkel ostromolt asztallal szemben lévő teremre téved tekintete, ahonnan vidám zajok szűrődnek ki. Jó újságíró módjára bekukkant. Pezsgő, pogácsa és pirosposzsgás arcok. Mint kiderül, az információhalmozó recepció, *Ildikó* születésnapját ünnepli az Evangelikus Hittudományi Egyetem (EHE) hallgatóinak sokadalma. Innen kerül elő a HÖK, azaz a hallgatói önkormányzat elnöke, *Kárnyácski Eszter* is. Remek alkalom, hogy rögvest kényes kérdésekre válaszoljon.

– Mit szóltok a „diáklázadásokhoz”?
– Bennünk fel sem merült, hogy bármilyen formában részt vegyünk a dologban. Még azt se mondhatom, hogy egységes nézet uralkodik erről a csapatban. Nem végeztünk közvélemény-kutatást, nem is nagyon beszélünk róla...

Időközben a nőnap virágosztás-ban úttörő programfelelős (lazább kezek között DJ), *Kasza Gábor* is feltűnik, aki átveszi a szót mélyen tisztelt senioritjától.

– Sokat lehetett hallani az ELTE-s listabotrányról. A Rózsavölgyben mit listáztok? Kik a listavezetők?

– Például nőnapon a teológuslányokat. De ró-luk persze csak jót lehet mondani, na meg nem is olyan szándékkal listá-zunk, csupán adminisztratív céllal. (Nevet.) Használóképp a karácsonyi húzaskor is ehhez az esz-közkhöz kell folyamod-nunk, de ott meg ajándé-kozási szándékkal törté-nik az összeírás. Aztán persze vannak még az áhítatok és szuplikációk listái, na de ezek már tényleg más lapra tar-toznak...

– Kik még a teológus HÖK-gárda tagjai?

– Ez egy viszonylag kis csapat. Van egy vezető vagy senior, aki összefogja az egészet, egy tanulmányi felelős, aki a hallgatók ügyes-bajos dolgaival, egy belső koordinátor, aki a kollégiumi feladatokkal foglalkozik, a sport- és a programfelelős, akik a köz érdekeiben szerveznek-terveznek. A külsőbb körben működik a könyvtáros, a külső koordinátor és a pénztáros.

– Hogyan zajlanak a választások?
– Április–májusban vannak, szeniort, tanulmányi és programfelelőst, valamint belső és külső koordinátort a hallgatók választanak, a többi posztra viszont pályázni kell.

– Mióta munkálkodsz a csapatban?

– Nekem ez a második ciklusom, és büszkén mondhatom, idén száz-százalékos teljesítménnyel kerültem be. Persze mindehhez – a szavazók bizalma mellett – az első ciklus eredményei is hozzájárultak. Az általam kezdeményezett sportnap és a már hagyományos curlingmeccsek nagy népszerűségnek örvendenek.

– Curling a Rózsavölgyben?
– Ja, ez a hígított verzió! Szó szerint, hisz nem jégen játszunk, hanem a kőli második emeletén szappannal. (Nevet.) Mindig jókat szórakozunk... (Megint.)

– Mikor lesz legközelebb sportnap, és mire lehet készülni?

– Amint beköszönt a jó idő, áprilisra, legkésőbb májusra tervezzük. A teológusokra sokszor jellemző a „jó gyerekes kényelmesség”. Egy csomó minden rendelkezésünkre áll a pincében: ingyen lehet csocsózni, pingpongozni, van háló és labda teniszhez, röplabdához, és biciklit is lehet kölcsönözni. Más egyetemeken tudtommal fizetni kell az ilyen szolgáltatásokért. Mégis ott porosodnak ezek a profi szerelések a sutfiban – ebből a felismerésből született az ötlet, hogy tavasszal elő lehetne bányászni őket...

– Aprópó: Sufni. A minap tele volt a hely teológushallgatókkal, minthogy az egyetemi szerveződéssű Agapé zenekar indult a Vol. 1. folkversenyen.

– Én is el akartam nézni, de sajnos haza kellett utaznom Orosházára. Kedvelem az együtttest, jófajta zenei stílust képviselnek. A vezetőjük az egyik egyetemi lelkészünk – idén *Korányi András* és *Varga Gyöngyi* mellett –, *Kovács Viktor*. A kápolnában szoktak próbálni.

– De bőjtben, gondolom, leginkább csendkirályt játszanak a teológusok.

– Igen, ez nem a dárídó ideje. A farsangot is mindig hamvazószerda előtt tartjuk, habár ez nem a protestáns szóhasználat. Fakultatív programok persze ilyenkor is vannak, például épp most úton van egy csapat Orosházára egy teológus-hétvégére. Az ottani gyülekezet megvendégeli őket, cserébe igehirdetéssel, zenéléssel szolgálnak. Persze hétköznap is van lehetőség intenzív közösségi életet élni: a reggeli és esti áhítatok mellett a kedd-szerda-csütörtök délelőtti működő HÖK-kávéházat is igénybe vehetik a hallgatók. „Komolyabb” fórumon, az évente megrendezett Dies academicus tudományos konferencián is – idén április 11-én – mi kávéztatjuk a tisztelt publikumot.

– Mi a HÖK sikeres működésének titka?

– Nem árt jóban lenni a gazdaságisokkal. Persze most viccelek. De azért azt tudni kell, hogy nálunk – merthogy kis egyetemről van szó – azért nem röpködnek akkora összegek. Meg aztán figyelniük kell egymásra is a keret beosztásakor. Van a HÖK-ben feladat bőven, de szerencsére nem jár elbírhatatlan nagy teherrel, felelősséggel, például a szociális támogatásokról se mi döntünk. Én azt csinálom, amihez értek: programokat szervezek, intézkedek, ötletelek...

– Milyen az élet a kollégiumban?
– Én nagyon szeretem. Egészem családis. A 2004-ben épített új szárny nagyon modern, habár ott a fürdőszobás szobák értelemszerűen kisebbek, mint a régi – össznépi tusolós – szárnyban. Probléma például a mosógépekkel adódik sürűbben, de én mindig mondom a többieknek, ha morognak, hogy Németországban ötvenhatvan centjük vagy akár egy eurójuk is bánná a mosást. Ezeket a Hajdú gépeket nagyon sokan használjuk, esetenként elromlanak. No de ez legyen a legnagyobb gondunk, nem igaz?

– KANYIKA –

Jótekonysági est a fasori gimnáziumban

A Fazor Band Árvai Réka szolístával

Vannak pillanatok egy tanár életében, amikor majd szétveti a büszkeség, hogy tanár lehet! Nos, ezt élttem át új kezdeményezésünk estéjén, amikor órákon át hallgathattam tehetséges diákjaink produkcióit a márciusi jótekonysági esten. Otthon feldobott hangulatban igyekeztem elmesélni, mi is tetszett annyira, mitől is volt ez olyan jó. Valahogy így:

– Volt valami különleges szám – kérdezték –, attól vagy ennyire jókedvű?

– Ó, több is! Volt például egy artista. Hát én ilyen hajlékonyságot eddig csak cirkuszban láttam! Meg volt egy harsonaszóló is, és harsonát is ritkán lát az ember ilyen közelről, főleg egy kilencedikes kezében. De odavoltam mindkét klarinétól is, meg olvadoztam, amikor diákok kísérték diákokat, meg az összes zongoraszámtól is, a négykezesestől a filmzenéken keresztül a fergeteges Griegig. No meg a pörgős trombita és az andalító, tisztán szóló hegedűk! Mindegyik meg hatott!

– Tehát ez egy szabályos koncert volt! Ezért tetszett annyira!

– Dehogya! Vagyis igen, nagyon tetszett, de volt ott más is! A 12/e-s Fazor Band megállná a helyét akármelyik profi rendezvényen pazar hangú szoprán szolístájával, megérdemelték a hatalmas tapsot. És voltak pillanatok, amikor azt gondoltam, mindjárt táncra perdülök én magam is, úgy sodortak a néptáncosok, a spanyolos pár vagy a fiatal modern táncosok lendülete.

– Ettől vagy hát annyira jókedvű?

– Nem, nem csak ettől. Még kéréssem, hogy mitől is volt mindez annyira különleges.

– Valaki biztos nagyon szépen szavalt!

– Persze, szebbnél szebb verseket

hallottam, némelyiknél a hideg futkosott a hátamon, olyan mély átéléssel hangzottak. Villon Haláltánc-balladája után azt hittem, én is mindjárt meghalok, a Sík Sándor- és Bódás János-versek közben vibrált a levegő. Egy bátor walesi bárd a karzatról zengte hitvallását, és tanulhattunk latin közmondásokat is.

– No de csak nem végig művelőd-tetek? Semmi vidámság? Vagy valami szép ének?

– Ó, neveltünk is bőven! Kínai cuccba öltözött Ádámon és csábos, harapós Éván, vagy ahogy hullámoztak a dzsungel majmócái. A dzsungel könyvének kigyója, Ká is elképesztett mindenkit! És valóban, az énekkar vidám záró darabjának is nagyon jól esett éljenezni és tapsolni! No meg a büfje... a szülők gondoskodtak róla, hogy senki se maradjon éhen!

– Akkor hát egyszerűen sok jó műsorszámot hallottál, ennyi! Nem?

– Nem, vagyis igen. De volt ott valami más is. Volt az egésznek valami szívet melengető hangulata. Akkor kezdődött, amikor az elején az igazgató úr bemutatta a diákok terveit az iskolaudvar felújítására – ugyanis erre gyűjtünk –, az agyag- és papírmODEL-eket, pontos tervrajzokat, szárnyaló ötleteket, az új pingpongasztaltól a szökőkutakon át a drótkötélpályákig mindent. Ez a hangulat volt meg a műsorszámok között mosolygósan eligazító konferan-sziépár mondataiban, és ebben a hangulatban záródott az egész est iskolalelkészünk szoltárt idéző szavaival és az evangélikus „himnusz” közös éneklésével. Ez az egymásnak örülni tudó, büszke és kedves hangulat – ez nagy kincs egy iskolában!

■ ITT ZÉS SZILVIA

Mesék a szerethetőségről

► Bizony megsiratta a népes hölgy-sereglet Hötöle történetét a hittudományi egyetem kápolnájában tartott Lázár Ervin esten. Merthogy ez a mesés életmű nem csak játék és mese. Persze kacagott is bőszéggel a közönség Dömdödömék, na meg a „dinnye nyúl” történetén, amelyek Nagy Anna és Huszárik Kata színművészek előadásában hangzottak el. A március 10-i irodalmi est bevétel a zuglói gyermekmunkát támogatja.

Anyá és lánya felváltva meséltek. Lehetséges, hogy egykor az anyá ezekkel a mesékkel altatta lányát, most pedig a lány ezekkel a mesékkel csitítja Zuglóban evangélikus hittanra járó kislányát. Lázár Ervin műveiből válogató előadásukat már évek óta játsszák *Fény-Játékok* címmel. És Lázár Ervin metafizikus derűje, mesés realizmusa megunhatatlan...

Rácpáces a világ közepe. Ott, azaz a Tolna megyei Alsórácpácespusztán született az író, és merített municiót kimeríthetetlen gazdagságú műveihez. De születtek ott más csudák is: robusztus katonákat leköröző vézna gyerek bajnokok, no meg hetedhétország-ra szőlőn előnytelen külsejű kölykök. Ki ne emlékezze *A Hétfejű Tündér* megmosolyogtatón önironikus felütésére: „Nem volt nálam csúnyább gyerek Rácpácesen. Azaz-hogy mit beszélék, hetedhét országban nem akadt nálam csúnyább gyerek.”

Lázár Ervin meséi a véznák, a bandzsák, a harcsaszájúak és persze a látszólag csekély értelmi fogyatékkal élők szeretet-hetőségéről tanít. (Például Dömdödöm szerethetőségéről, aki mindig csak annyit

mond nagy bölcsen: Dömdödöm!) Meg arról, hogy lehet nevetni magunkon.

Ki lehet nevetni a nagy, magas művészetet is, amint ezt Nagy Anna szenzációsan érzékeltette *Duzma*

Dözmő, a földterhe burbók történetével, fázósra formázva ajkain a reszketeg igéket: *didereg, vacog, vacorászik, citerázgat*. (Duzma Dözmő fanatikus fázóművész-rajongó, az utolsó fillérjét is arra költi, hogy megnéz-

hesse a kánikulában is fagyoskodni képes Kaltzimnói Jeges Diderik fázóművészt, akiről utóbb kiderül, csak egy szélhámos.)

A Négy-szögletű Kerek Erdő lakói *suspolitnak*, majd úgy döntenek, visszaveszik *Mikkamakkától* a születésnapjára adott, egykor zöldellő-kékellő-lilálló-sárgálló, most meg erősen kornyadozó virágot. A születésnapos méltatlankodására végül magához a szóbeszéd tárgya-hoz fordulnak, aki határozottan kijelenti, a feledékeny kertésznél kíván maradni, egyszerűen azért, mert szereti.

A 47-es villamost is lehet szeretni. Sőt meg is lehet vele beszélgetni a dolgokat a Mórictól a Deákig, ahogy azt az író alteregója, a szegény – lopással megvádolt – Kossuth-díjas öreg érszűkületes teszi. Lázár Ervin meséi erről a mindent, mindenséget szerető töről fakadnak. Nem lehet őket nem szeretni.

■ KINYIK ANITA

A Z E V A N G É L I K U S

1848 élő emlékezete

► Hajdan Kossuth portréja a magyar falvak szerény házaiban a tisztasza-
ba falán függött, sok helyütt *Luther Márton* arcképe mellett. A szabad-
ságharc zászlóbontásának ötvenedik évfordulójára 1898-ban kiadott sok
ezer színes '48-as nyomat – rajtuk *Petőfivel*, a tábornokokkal, a hősök-
kel – némelyike még ma is fellelhető a falusi közgyűjteményekben. A „ma-
gyarok Mózeseként” is emlegetett *Kossuth Lajosnak*, a magyar szabad-
ság és függetlenség szimbolikus alakjának és a zászlaja alá felsorakozott
'48-as honvédeknek az emlékezete napjainkban is élő.

Kossuth egykori katonái szerte az or-
szágban, sok-sok temetőkertben
alusszák örök álmukat. Legtöbbjük
sírhelyét méltó módon ápolja az
utókor, de sajnos vannak olyanok is,
melyek az enyészeté lettek.

Veszprém megye egyetlen, a sza-
badságharcához köthető jelentős üt-
közetében, az 1849. június 27-i ihá-
szi csatában mindkét fél több száz ka-
tonát vesztett. A csataterén hátraha-
gyott halottakat napok múlva a kör-
nyék lakosságával temették el az
egyik majornál. Ma e tömegsírok
helye nem ismeretes, az 1900-as
évek legelején még álló fakeresztek el-
korhadtak. Nagy szükség lenne rá,
hogy a még meglévő '48-as sírokkal
a helyi közösségek mindenütt törőd-
jenek, gondozzák őket, alakítsák em-
lékhelyekké, védett emlékeké.

Szülővárosomtól pár kilométerre ta-
lálható Ihász település, hajdan puszt-
a. Dédnagyapám ott volt iparos, a vi-
lágháború után nem sokkal ott halt
meg, sírja ma is ott található. Nagy-
anyám is Ihászon nőtt fel, a régi lakó-
ház is áll még. Sok megsárgult fotó ma-
radt fenn a harmincas-negyvenes
évekből, ezek idézik föl kis emléktöre-
dékeként az akkori pusztai világot. De
talán az ihászi csatáról szájról szájra
szálló történetek a legelevenebbek.

Őrzök egy kis fényképet: ihászi is-
kolások láthatók rajta piros-fehér-
zöld zászlócskákkal kezükben a falu
határában, a csata egykori helyén, a
kis emlékoszlop mellett. Közel nyolc-
van esztendő telt el azóta. Igaz, Ihá-
szon rég nincs már iskola, de nagy
öröm, hogy a közeli Marcaltó evan-
gélikus iskolásai évek óta tevékeny
ápolói a '48-as hagyományoknak,
az ihászi csata emlékének.

Egykori jobbágyok ivadékai, a kör-
nyék földbirtokosainak fiai, számos
lelkész, pap, tanár, ügyvéd, kereskedő,
mesterlegény kötődik elszakíthatatlan
szálakkal e tájhoz, akik részt kértek és
vállaltak Magyarország 19. századi sza-
badságküzdelméből. Ez a vidék szinte
az elsők között állt Kossuth zászlai alá.

Az 1848–49-es szabadságharc meg-
vívásához a függetlenségért küzdő ha-
zának nemcsak katonákra volt szüksé-
ge, hanem anyagi javakra is. Az adako-
zásból az egész ország kivette a részét.
A köznép, a felszabadított jobbágyok
is – lista bizonyítja például, hogy az

Ihász melletti, többségében evangéli-
kus Malomsok lakosai tekintélyes lét-
számban siettek „hő hazafiai érzéssel
a haza oltárára áldozatul” adakozni.

A környék falvainak temetőkertjei
– Ihász, Malomsok, Marcaltó, Nemes-
görzsöny, Nemesszalók stb. – sok
egykori '48-as síremlékét őrzik. A
forradalom és szabadságharc eszmé-
jét a nagyapák, dédapák továbbadták
utódaiknak, a századfordulón élt ifjú
nemzedékeknek is, különösen Ihász
környékén, ahol az ihászi csata előtt az
elszállásolt honvédeknek etették, itatták,
többen csatlakoztak is hozzájuk, részt
vettek az ütközetekben. Ezért nem le-
het véletlen, hogy a malomsoki szü-
letésű, az első világháború idején az
orosz fronton hősi halált halt *Káldi
Gyula* a soproni evangélikus liceum
tanulójaként szép versben örökítette

Ha már a verseknél tartunk, elen-
gedhetetlen megemlékeznünk *Pap
Gáborról* is. A későbbi református püs-
pök, a magyar protestáns–zsidó pár-
beszéd előfutára, a reformáció kezdeti
időszakából származó ösnyomtatvá-
nyok ritka gyűjteményét magáénak tu-
dó szenvedélyes gyűjtő, tudós mint
honvéd százados harcolt. Versei végig-
vezetnek bennünket a csaták színhe-
lyein, a tanú hitelességével megörökít-
ve őket. Az előbb *Guyon Richárd*,
majd végül *Kmetty György* hadtestében
szolgáló egykori jeles hazafi emlékét
manapság is őrzik e tájon. Ő maga is
küzdött az ihászi csatában; az ütközet
helyén pár éve – többek között az
evangélikus egyház adakozásából –
emlékkövet állítottak tiszteletére.

Az ihászi ütközet több száz halott-
ja közül csupán *Szalóky Sámuel Vilmos*
huszár sírja ismert. A fennmaradt
újoncállítási jegyzőkönyv szerint: „Sza-
lóky Samu Nemesszalók község állíto-
ta újonc, húsz éves, evangélikus, nőt-
len. Magassága 5' 3" 3" (168 cm). Had-
bavonulása előtt nemzetőr őrmester.”

Pályafutásáról annyit tudunk, hogy
a besorozást követő napon bevo-
nult, és a Vilmos-huszárokhöz került.
Közültként szolgált Kmetty György
hadosztályában. Részt vett a győztes

BODA ZSUZSA FELVÉTELE

Kossuth Lajos – dagerrotípi

Ihászi emlék: 1930-as évek, március idusán a helyi iskolások a csata helyén

meg a legendás *Földváry Károly* '48-
as honvéd ezredes hősi tetteit.

A visszaemlékezések szerint ahol az
ezredes megjelent, győzelemre fordít-
totta az ütközet kimenetelét. Többször
kilótték alóla a lovát, de ő mindig sér-
tetlen maradt. A róla szóló, említett
verset manapság is többen ismerik.

csornai csatában, majd az ihászi üt-
közetben. A második roham alkalmá-
val súlyosan megsebesült. Katonátár-
sai hazaszállították Nemesszalókra,
itt hunyt el. A csata után harmadna-
pon temették el, temetését *Perlaki
István* lelkipásztor végezte az evan-
gélikus egyház szertartása szerint.

Nyughelye a nemesszalóki közte-
metőben van mind a mai napig.
Gondozott síremlékénél közel húsz
esztendeje évente megemlékezések
zajlanak egy – főleg fiatalokból álló
– hagyományörző klub és a helyi
evangélikus gyülekezet néhány lelkes
tagjának bábáskodásával.

A köveken alig fog az idő, s ha a be-
létük vésett sorokat vigyázzák a nem-
zedékek, korunk is szép üzenetet
hagyhat utódainkra. Történeti emlé-
keink méltó ápolásával is erősíthetjük
a nemzeti identitást, példát mutatha-
tunk az utánunk következőknek.

■ KERESZÉNYI ZOLTÁN

KOSSUTH LAJOS

Kossuth ma is élő „kortársunk”, aki a világ forgószélében élt, beszélt, buzdított. Gyújtó szavaitól egy ország lobbant lángra, százazrek követték, és haltak meg a forradalomért. Nevével összeforrt a szabadság eszméje és a nemzeti függetlenség kivívásának gondolata.

Kossuth Lajos küzdelmes élete átívelt a 19. századon: 1802. szeptember 19-én született, és 1894. március 20-án hunyt el Turinban. Micsoda forró évek, lángoló hónapok, hogy végül kénytelen volt elhagyni az őrhelyét! A negyvenöt esztendőös száműzetés sem törte meg, soha nem adta föl harcát a független és polgári Magyarországért.

Tavaly, születésének kétszáztizedik évfordulóján egymást érték a megemlékezések, tudományos összefüvetek. Szülőfalujában, Monokon fiatalok és idősek idézték a nagy magyar férfit, ráirányítva a figyelmet, hogy annyi év után még mindig van róla új adat, megrendítő történet. Roppant életművének feldolgozása nincs befejezve, érdemes könyvtárakban, külföldön kutakodni.

És érdemes a régi vitát folytatni: *Széchenyi* vagy *Kossuth*? Mi lett volna a jó? Kinek lett igaz? „*Széchenyi* – ahogy *Varga Domokos* írta – érzékeny idegeivel megsejtette a jövőendő veszedelmet. Ha *Kossuthra* hallgat az ország, abból előbb-utóbb szakítás vagy akár véres összetűzés támadhat az uralkodóház és a nemzet kö-

zött.” *Széchenyi* István, „a legnagyobb magyar” 1848 kora őszén alászállt a maga tüzes poklaiba: zavarodott ésszel a döblingi elmeegógyintézet rácsos ablakos házába. *Kossuth* Lajos 1849-ben elmenekült, s ette hosszú évtizedeken át az emigránsok sanyarú kenyereét.

A sok megemlékezés közül a Magyar Nem-

zeti Múzeum szeretettel összeválogatott kiállításáról szólnék. Tavaly október végéig *Kossuth*-relikviákat láthattunk, kicsit odarepítve magunkat a hétköznapiokba.

Piros-fehér sakk-készlete fogadta a látogatót, szétnyitható, bőrrel bevont fadobozban; a londoni tisztelőktől kapott ajándék. Oldalt

kapott dátum: 1898. szeptember 23. Kedvelte ezt a nemes játékot – mondják –, a fővárosban senki nem tudta legyőzni. A másik vitrinben házispkája volt látható, a bársony fejfedőt otthon használta. Mellette az Amerikában tett látogatáskor készült érem, angol felirattal (1851). Egy krajcárosról készített csavaros érmek, *Kossuth*-bankók, északi indiánok gyönggyel hímzett tárcája... A baltimore-i férfiak üdvözlő iratának ezüst tokja; a philadelphiai hölgyektől kapott pénztartó.

A másik két tárlóban a halálával és magyarországi temetésével kapcsolatos emlékeket gyűjtötték össze. 1894. március 30-án tetemét a pályaudvarról a Nemzeti Múzeumba vitte a halottas kocsí. Április 1-jén indult a temetési menet a Kerepesi temetőbe. A másfél kilométer hosszan hömpölygő, csaknem félmillióst tömeg a dualizmus korának legnagyobb demonstrációja volt. Láthattuk a halotti címet, az öreg honvédeket a dohánybarna képeken. A fakó selyemszalag a hamvait szállító üveghintó díszje volt.

A sarokba állított televízió mindezeket részletesen megnézhetjük. A legvégén feltűnt a remete *Kossuth* Lajos alakja. Mintha a tűz lobbant volna a szemében. A fáradt férfi gondolatban hazakészül már, az áldott, régen látott anyaföldbe – megnyugodni és pihenni.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

► A Monokon született *Kossuth Lajost* 1802-ben a tályai evangélikus templomban keresztelték.

A 19. század végére az 1786–88-ban épült templom állaga erősen leromlott, az épület teljes felújításra szorult. A hegyaljai ágostai hitvallású evangélikus egyházmegye elöljárósága levélben arra kérte az emigrációban élő *Kossuthot*, hogy a templom felújítása utáni felavatásán legalább egyik fia által képviseltesse magát. Erre ő kicsit megkésve hosszabb levélben válaszolt. A dokumentum létezéséről *Sárkány Tibor* nyugalmazott evangélikus lelkésztől szereztünk tudomást, a levél alább olvasható részleteit az ő átirata alapján, a helyesírást kismértékben modernizálva közöljük. Reményeink szerint a publikálással felhívhatjuk a figyelmet e kevesek által ismert *Kossuth*-relikviára.

Tisztelt Uraim!

Bocsánatot kérek, hogy egyházmegyéjük Július 28-iki közgyűléséből keltezett levelükre csak most felelek. Nagyon öregember vagyok: szemem kifáradtak, kezem megnehezedett, munkaerőm megfogyatkozott, pedig nemcsak szerződési kötelezettség, hanem szerény nevem becsülete is munkára kötelez, melynek még anyagi részét is magamnak kell végezni, mivel fiaimat, akik segíthetnének, állásuk tőlem messze tartja, ami nagyon bánt. Levelezésekre időt nehezen szakíthatok, mert az íróttól öreg kezemnek súlyos szerszám, az írás lassan megyen, sok időmbe kerül.

Sajnálattal értettem levelükből, tisztelt Uraim, hogy a tályai ág. h. ev. egyház véginségére jutott, s temploma, melyben 90 év előtt a szent keresztségben részesültem, rommá lett, mint én magam is. Amit ember épített, azt ha rommá lesz, ember megújíthatja; de az ember maga „por és hamu”, a mint az ó magyar halotti beszéd szól. Ez a különbség közöttünk, a két rom között.

Érdeklődéssel olvastam tudósításukat a mozgalom felől, mely ama templomrom megújulása végett már

három év előtt megindított, hogy az eredmény a várakozásnak nem felel meg, hogy „az országos közadakozások nem folynak be oly bőségesen, mint a mozgalmat megindítva remélhetni vélték, s hogy a kunyhó és a polgári műhely többlet adott”, az engem nem lepott meg, mert természetes következtetése annak, hogy a közadakozási mozgalom megindításába az én keresztségem emlékezete belevegyítette; ha ez nem történik, igen valószínű, hogy a rommá lett tályai templom megújítása is részesült volna magas helyről a szokásos száz forint segítségével, de ez – szintűgy szokás szerint – visszahatott volna a palotákra; az én keresztségem felemlítése bévágta Önök előtt e segítség reményének ajtaját, s csak a kunyhó és ipar műhely kegyeletének cseppforrásai maradtak fel; mert a paloták számíthatnak, a kunyhó és polgári iparműhely lakói keblüknek ösztönét követik. Kövessék is; a nép ösztönei adnak tápláló nedvet a történelem talajának, melyre a röpönő percz opportunizmusával számítgatásnak szárító szele szikkasztólag hat.

De én sem próféta, sem próféta fia nem vagyok, hát hagyjuk ezt; hanem az tény, hogy nevem emlékeztetének az üggyel kapcsolatba hozása akadálnak bizonyult a mozgalomnak, melyet a tályai romtemplomnak az enyészettől megmentésére a hegyaljai ev. egyházmegye vallásunk hitével, reményével, szeretetével megindított.

Nem személyem miatt bizonyult akadálnak, mert én, a 90 éves kitagadott hontalan pária, semmi sem vagyok, hanem az elv és viszony miatt, melyhez igénytelen nevemet hozzáfűzte a megmásithatatlan történelem. Óhajtanám, hogy az ínségre jutott tályai egyházat kárpótolhassam a vesztességért, melyet neki nevem okozott; nincsen módomban. De esedezem Önöknek tisztelt Uraim! engedjenek meg nekem annyit, hogy a

kunyhó és iparműhely becsületes munkával keresett filléreihez én is csatlakozhassam hasonló módon keresett filléremmel, melynek Radványi István egyházmegyei felügyelő úrra szóló postautalvánnyal elküldése felől a vevényt ide rekesztem. Megvagyom írva, hogy „az Úr a szíveket rostálja” erre hivatkozva kérem elnézésüket.

A megújított tályai templom felavatása, mint levelükből tudom, az én születésem napjának kilencvenedik évfordulójára lett határozva. Kilencven év! egy ember életében minő rettenetes

hosszú idő! Tizenegy ily életkor a magyar embert Árpád korába vezeti vissza!! Írtózat csak meg is gondolni, hogy én, céljafosztott örömtelen életmem minden más csapásai mellett, még azon csapás elviselésére is kárhóztatva legyek, hogy születésem napjának kilenczvenedik évfordulóját megérjem, ha csakugyan megérem; mert bizony mondom, én reám, a kitagadott, hontalan páriára reá illenek a Prédikátor azon szavai, hogy jobb az ember fiára az ő halálának napja az ő születésének napjánál. De legyen meg ebben is az Úr akarata.

(...) egyes emberek (...) csak mint óramutatók szerepelhetnek az idők óralapján, s az óramutatók jelzik az időt, de nem csinálják, azt a közvélemény a népek közérzölete csinálja, amely viszont a történelmileg kifejtett szükségnek szüleménye. Azonban ha az Önök által említett kegyeleti fény csomójából, mely ama nagy idők emlékére világít, egy halovány sugárka az én szerény nevemre is reá száll, én azt mint becses kegyadományt, keserves

életem hátralehető kevés napjaimnak kísérőjéül alázatos szívvel fogadva, el merem fogadni, mert ha sok mindent elvett tőlem a sors – „még hazámat is” –, annak öntudatától nem foszthatott meg, hogy tiszta lélekkel iparkodtam hazafiúi kötelességemet teljesíteni.

Többlet erről nem illenék szólanom az arczomat pírító magasztaló sorok miatt, melyekkel Önök tudósításukat kísérik, de válasszal tartozva azon kívánságukra, hogy a megújított tályai templomnak születésnapom 90-ik évfordulójával kapcsolatos felavatásánál magamat egyik fiam által képviseltessem.

Ne érjen engem, tisztelt Uraim! neheztelés a miatt, hogy tartózkodás nélkül bevalom miként én e kívánság felett csak azért nem csodálkozom, mert azt jóindulatból származottnak tekintem. De komolyan értettnék nem vehetem.

(...) tudva van Magyarországon, hogy minő tekintetek (= szempontok) indítottak engem azon elhatározásra, hogy ha hontalanul kell is meghalnom, én nem teszem lábomat Magyarország földjére, amíg az oly fedelmet ismer el királyának, aki egyszerűs mind Austria császára is, és közönségesen (= általában) tudva van az is, hogy én e kettős minőségnek Magyarország állami függetlenségével összeférhetetlenségét politikai religiom sarkalatos hitágazatának vallom. Én e hitvallással, melyet a magyar nemzet egykoron az én indítványomra magáénak vallott, több mint egy negyedszázad óta ellentétben állok nemzetemmel, a jövőendő fog ítélni ez ellentét felett. De én számot vetve nemzetem történelmének tanulságaival, lelkiösmeretemmel s a tényleg fenforgó viszonyok kényszerű logikájával, álláspontomhoz agyam minden erejével, szívem minden melegével mgtörhetlenül ragaszkodom mindhalálomig.

S minthogy én multamnál fogva oly kivételes helyzetben vagyok, melyhez senki másé nem hasonlítható, lehetetlen volt azon meggyőződésre nem jutnom, hogy énnekem e kivéte-

les helyzet azon kivételes kötelességet is hárítja, hogy nekem tehetetlenül bár, de megtörhetetlen alhatatosággal, egy élő tiltakozást kell önkéntes számkivetéssel képeznem az ellen, hogy a magyar nemzet megtagadta álláspontomat, e miatt tagadtam én meg magamtól szülőföldem viszontlátásának örömét, boldogságát, ez tett engem azon helyzetbe, minél fogva úgy én, mint fiaim, Magyarország polgárai közül kidobattunk!

Hát mit jelentene az, ha én most felkérném velem együtt kidobott fiaim egyikét, hogy menjen azon országba amelyből törvény által kidobattunk, engem egy oly ünnepen képviselni, a melyet születésnapom évfordulójának megünneplésével szándékoznak jóakaróim összekötni? A nevetségesség határát súrló hiúság mellett jelentené azt, hogy én megtagadom, meghazudtolom magam magamat.

Bizonyos vagyok benne tisztelt Uraim, hogy engem ilyesmire felhívni Önöknek nem volt szándokában, ezért mondanám, hogy kívánságukat komolyan értettnék nem tekintem. Önök e kívánság kijelentése által is csak azon jóakaratra akarták jelét adni, melyel csekély személyemet megtisztelni kegyeskednek; jó indulatukat nagyra becsülöm, hálás érzellemmel mondok érette köszönetet, s kérem Önöket, legyenek köszönetemnek s tisztetelemnek egyház meggyéjük közgyűlése előtt tolmácsai; de azon okokra hivatkozva, melyeket érintettem, reményem, természetesnek találandják, hogy kívánságuk teljesítésére még csak nem is gondolhatok.

Turin Septemb. 4. 1892

Isten áldását kérve egyházmegyéjükre maradok

tisztelő hitrokonuk
Kossuth Lajos

U. i.: Az aranyban lefizetett 220 frankot, melyről a mellékelt levélről szól, az itteni posta hivatal száz forint értékűnek számította.

► (Közli: *Sárkány Tibor*)

E V É L & L E V É L

Az elmúlt hetekben-hónapokban – anyagtorlódás miatt – el-
vétve tudtunk csak megjelentetni néhányat a szerkesztőségünk-
be érkező (és közlésre szánt) levelek közül. A lapot, illetve a
szerkesztőséget közvetlenül nem érintő témákban általában
nem szoktuk kommentálni az olvasói leveleket, és viszontvá-
laszra is csak kivételes esetben kérünk fel mi magunk egy vagy
több szakembert. A liturgiareformról azonban már több íz-
ben bontakozott ki vita az *Evangelikus Élet* hasábjain, így er-
ről nem igazán látnánk értelmét teret adni újabb disputának.
Tekintettel azonban arra, hogy az úrvacsora kérdésében meg-
nyilatkozott levélírónk maga is lelkész, az ő felvetésére hittu-
dományi egyetemünk illetékesétől kértünk „azonnali” választ.
A szerk.

Kiegészítés a zsinati tudósításhoz

Néhány évvel ezelőtt frissen választott zsinati tagként egyház-
megyei közgyűlésen szerettem volna beszámolót adni a küldő
szervezetnek a zsinati ülésszak eseményeiről. A közgyűlés – az-
óta elhunyt – tekintélyes tagja kezdeményezésemet az idő elő-
rehaladott voltára tekintettel azzal hátrította el, hogy erre
semmi szükség nincs, majd elolvassuk a tájékoztatót az *Evan-
gelikus Életben*. A közgyűlés élénk helyeslése hallatán szándé-
komat ártértékelttem, azóta a zsinati híradók figyelmes olvasá-
sa alapján figyelem az egyházi közvélemény zsinati történések-
ről történő tájékozódási lehetőségét.

A legutóbbi zsinati ülésről írt, teljes harmóniát tükröző tá-
jékoztató véleményem szerint nem tükrözte pontosan az egy-
házunk 2013. évi költségvetéséről folytatott vita – talán széle-
sebb érdeklődésre számot tartó – részleteit.

Az országos számvevőszék elnökeként a költségvetési terve-
zethez fűzött véleményben kezdeményeztem néhány evangé-
likus hátterű szervezet (köztük a Mevisz és a diakonisszaegye-
sület) korábbi években megszokott költségvetési támogatásá-
nak fenntartását. Az országos egyház szervezete ezeknél a szer-
vezeteknél 1,6 millió forint támogatás megvonásával számolt.
Ebben a költségvetési fejezetben átcsoportosítással csak egyéb
szervezetek támogatásának csökkentésével lett volna megold-
ható a probléma. Így azt javasoltam, hogy a hiányzó összeget
tekintsük az 1%-os kampány részének, s ennek keretében old-
juk meg finanszírozásukat, hiszen ezeknek az egyesületeknek a
tagságán keresztül egyházunk üzenete nagyobb hatékonyság-
gal képes eljutni támogatóinkhoz, mint az óriásplakátokon.

Kompromisszumképesnek szánt javaslatom élénk reakció-
kat váltott ki az ülés folyamán. Az 1%-os kampány jelen levő ve-
zetőjét ötletem „tettlegességre” ragadtatta, amikor elhangzását
követően helyéről felpattanva az 1%-os szórólapok kiosztásá-
ba kezdett. Egyházunk két, ezután felszólaló vezetője sem vél-
te elfogadhatónak az ötletet. Mivel a levezető elnök nem tar-
totta szükségesnek az indítvány szavazásra bocsátását, ezért a
zsinati tagok véleményének pontos megismerésére a javaslat kap-
csán nem volt lehetőség, így a zárószavazáson a 2013. évi költ-
ségvetés eredeti formájában került elfogadásra.

A megszorításokat is tartalmazó költségvetés szempontjából
az egyesületek, alapítványok támogatására szánt összeg elenyé-
szőnek tekinthető, a csökkentés üzenete azonban a – nehéz kö-
rülmények között is helytálló – civil szervezetek jövője szem-
pontjából nem hízegő. Az egyházi költségvetés helyzetének ja-
vulása a későbbiek során akár lehetővé is teheti a most elvont
összegek visszapótlását, amennyiben az erre vonatkozó módo-
sító indítványt valamelyik zsinati tag benyújtja, s ezzel az egy-
házunk jó hírét terjesztjen kész szervezetek mozgásterének bő-
vítését lehetővé teszi. Bár zsinati szavazati joggal nem rendel-
kezem, támogatásomra bizton számíthat.

DR. ZSUGYEL JÁNOS,
az MEE Országos Számvevőszékének elnöke

A patmoszi remetéhez

Legyen szabad hozzászólnom *Frittmann Lászlóné* értékes, bib-
likus és lírai cikkéhez (*Patmoszi remete, Evangelikus Élet*,
2013. február 17., 11. o.) János apostolról és evangélistáról, a pat-
moszi remetéről.

Jézus ifjabb unokatestvére a rábízott Máriával Efezusba
húzódott (ApCsel 12,2). 70 után azonban a Jézust megtagadó
zsidóság – átkozott eretnekként – kitaszította a Jézus-hívőket.
Ezzel megszűnt az addig zsidó szektának tekintett keresztyé-
nek mentessége a császár imáadásától.

Jóllehet Efezus görög kultúrterület volt, a császár imáadását meg-
tagadó apostollal méregpoharat itattak, úgy, mint annak idején
Athénben az istentelenséggel és a társadalom jövőjének veszélyez-
tetésével vádolt *Szókratész*szel. János áldást mondott a pohárra, és
teljesült az, amit Márk 16,18-ban olvasunk: „*Halálosat isznak, és
nem árt meg nekik*.” (Ezért mondják iddogálás végén az utolsó po-
harat János-áldásnak.) A halálos ítélet végrehajtását megismétel-
ni jogi képtelenség. Ezért száműzték Jánost Patmosz szigetére.

Sajnálatos módon a cikk végébe becúsított egy hiba: a „140
ezer” megváltott – a Jel 7,4 szerint – valójában 144 ezer (a már
jelképe ssé vált tizenkét törzs mindegyikéből tizenkétezer „el-
pecsételt”).

ZSIGMONDY ÁRPÁD lelkész, nyugdíjas (Budapest)

Gazdagodik-e istentiszteleti rendünk az újító törekvésekkel?

Figyelemmel követem az *Evangelikus Élet* liturgiával foglalko-
zó, az utóbbi időben bőséggel megjelenő írásait, melyek néme-
lyike már személyeskedéstől sem mentes, sőt indulatos. Egy-
szerű hívő egyháztagnként, lelkészcsalád sarjaként, közel a
nyolcvanhoz értetlenül állok az új liturgikus rend és öltözék mel-
lett kardoskodó lelkészeink megnyilatkozásai előtt.

Lelkész Urak! Ha újítani akarnak, s ezt az egyház múltbeli, il-
letve többségében jelenlegi liturgikus rendjének teljesen elhibá-
zott gyakorlatával indokolják, legyenek tekintettel evangélikus-
ságunk megtapasztalt véleményére, mely nem osztja általában az
Önök változást igénylő, sürgető, sőt követelő szándékát. Az
pedig egyenesen visszataszító, hogy e témához nem kapcsoló-
dóan korábbi lelkész előjárót marasztal el egykori tevékenysé-
gét megbírálv *Tubán József* lelkész úr Csornáról. Ne keverjünk
politikai nézetkülönbségeket az egyházi szertartási rend jelen-
ben folyó vitájához!

Bakonyi tavaszkezdett

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke, *Szemerei Já-
nos* jó néhány higgadt válaszirásában igyekezett megnyugtat-
ni a heveskedőket, a „tudás birtokosait”, rámutatva evangélikus-
ságunk egységének feltétlen megőrzésére, egyben állást foglal-
va liturgiai gyakorlatunk megszokott rendje mellett. Méltatlan
beosztotti válasz volt a reakció...

Reuss professzor szerint: „A túlméretezett reformtörekvések
bevezetése feszültséget szít. A régiek ragaszkodnak a megszokott
istentiszteleti rendhez. Így él bennük gyermekkorukból Istenhez,
egyházhoz, gyülekezetükhöz való tartozásuk.” Az új liturgiában
talán a legidegenebbül és egyben érthetetlenül hat a gyónás és
feloldozás időbeli elválasztása Krisztus testének és vérének vé-
telétől, az úrvacsorától. E szent egységnek a lelki hatása törik meg
e – bátran kimondom – helytelen új gyakorlattal.

Miért tartsam én lelkészgyerek lévén azt a Luther-kabátot ta-
nári talárnak – *íjf. Hafenscher Károlynak*, zsinatunk új lelkészi
elnökének nézete szerint –, melyre gyermeki tisztelettel néz-
tem fel, és édesapám segítségéért vittem a barettal és a Bib-
liával együtt számtalan szolgálati alkalommal?

Az istentisztelet liturgikus rendjét nem a lelkész hivatott egy
személyben eldönteni – amire sajnós a jelenben jó néhány pél-
da van –, hanem a gyülekezet. Mutassa be az új rendet, és kér-
je ki a hívek véleményét: az új vagy a régi mellett foglalnak-e ál-
lást! Általában abban a viszonylag kevés gyülekezetben, ahol a
kardoskodó lelkészek bevezették az új gyakorlatot, nem tartot-
tak igényt a hívek többségének véleményére. Ne feledjük, *Luther*
szerint a lelkész, a pap az egyházzal egyenrangú! Az Isten szol-
gálata nem emeli a hívek fölé. A mi egyházunkban a lelkész nem
klerikus, hanem a gyülekezet – ismétlem – egyenrangú és érté-
kes tagja. Ezt tiszteletben kell tartania újító lelkészeinknek!

Figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy teljesen hamis a li-
turgia ügyében külföldi egyházak gyakorlatára hivatkozni.
Más társadalmi közegben, más társadalmi múlttal és más je-
lenkori fejlődési sajátosságok közepette kialakult közösségek
módszereit nem célszerű mintaként kezelni, másolni. Azt hi-
szem, joggal tehetem fel a kérdést: *Ordass Lajos* mártír püspö-
künk és még számtalan ösztöndíjas lelkészünk, akik már a hú-
szas-harmincas évektől jó néhányan járták a skandináv orszá-
gokat, sőt jó néhányan ott is telepedtek le, a későbbiek folya-
mán miért maradtak meg az eredeti magyar liturgiai gyakor-
lat és a hagyományos lutheri, „tanári” ornátus mellett?

Szekularizált világunkban ne szítsunk nézetkülönbségeket!
Azon közösségek pedig, melyek többségi akarattal az „új” mel-
lett döntöttek, kívánom, szolgálják vele igaz hittel mennyei
Atyánkhoz való ragaszkodásukat.

Erős vár a mi Istenünk!

DR. SOKORAY BÉLA (*Veszprém*)

Őszintén... Gondolatok Szemerei János püspök úr *Ami megoszt, és aki összeköt és Alljunk meg!* című írásai nyomán

Őszintén egyetérték *Szemerei* püspök úr mindkét idevonatko-
zó cikkével, hogy evangélikus egyházunkban az evangélium hir-
detése és a szentségek kiszolgáltatása van a fő helyen. „Hitval-
lásaink szerint a liturgia adiaforon, vagyis a hit szempontjából
közömbös, és nem üdvösségbe vágó kérdés!” Az új liturgia al-
ternatív istentiszteleti rend. Püspök úr ugyanakkor arra kérte
a lelkészeket, „hogy a liturgiát soha ne helyezzék a pásztorolá-
sukra bízott embereknel fontosabb helyre!”

Őszintén átérezem azt is, hogy a püspök úrhoz „az egyszerűbb
formák állnak közelebb”. Hozzám is. És nem csak a liturgiában.
Számomra az egyszerűségében is nemes, fekete Luther-kabát
a világ legszebb lelkészi öltözeke.

Őszintén tudom, abban is igaza van, hogy az „idegenkedés mö-
gött... történelmi, felekezeti tapasztalatok és az evangélikus iden-
titást érintő kötődések húzódnak meg”. Az én családomban is.

Őszintén gondolom: bár énekeskönyvünk tartalmaz alternatív
énekrendeket, a gyülekezetek nem használták ezeket. Szerintem nem
álltak közel a szívükhöz. És ez ma is így van. Az ötvenen felüliek
generációja, amely korosztály a gyülekezet nagy részét alkotja, a
Pröhle-féle *Agendán* nőtt fel, ezt ismeri, ebben érzi magát otthon.

Őszintén kérdezem, meggondolták-e az új liturgia kedvelői,
hogy az unokák mást énekelnek, mint a nagymamák – akik a
hitet megtartották és továbbadják. Adódhat-e ebből feszültség?

Őszintén kérem újra, legyen hagyományos énekrend a hús-
vétí ünnepkörben.

Őszintén hiszem, hogy a „szeretet és józanság Lelke” erejével
minden orvosolható. Kérjük a kegyelemnek ezt az ajándékát!

SÓLYOM ÉVA örökös tiszteletbeli presbiter (Budapest)

Otthontalan lettem egyházamban

Ha vasárnap szeretnék úrvacsorát venni, ötven kilométe-
res körzetben mindenütt az új liturgia szerint a *Tízparan-
csolattal* kezdődik a vasárnap. Ezt nem tudom elfogadni,
mert olvastam, mit írt Pál apostol a galatáknak: „...a törvény
nevelőnk volt Krisztusig (...). De miután eljött a hit, többé
nem vagyunk a nevelőnek alávetve.” (Gal 3,24a.25); vagy az
efezusiaknak: „[Krisztus] a tételes parancsolatokból álló tör-
vényt érvénytelené tette...” (Ef 2,15; lásd még Róm 4,4–5)

Amikor az úrvacsorára készülve Isten előtt megvizsgálom
magamat, a mérce nem lehet a törvény, csak a hit. *Luther*
a *Kis kátéban* azt írja, „jól készült, aki hisz ebben az igében:
»Érettetek adatott«, és »Kiontatott bűnök bocsánatára«.” Ha
itt saját cselekedeteinket kezdjük vizsgálgatni, akkor letér-
tünk a hit útjáról.

Szerencsére találtam olyan gyülekezetet, ahol a vasárnap
alaphangját nem a törvény adja. Igaz, ezért egy órát kell vo-
naton ülnöm, de ingyen utazom, és nem is rossz egy-egy
órát csendben ülni istentisztelet előtt és után.

SZILAS ATTILA *nyugalmozott lelkész (Várpalota)*

Hogy helyesen értsük a megigazolást

A hívő ember a hite által nem lesz büntelenné. Megigazult
bűnös marad. Az evangélikus teológiai környezetben sokat
idézett mondás szerint: *simul iustus et peccator*. *Iustus* (meg-
igazult) Krisztusért, Krisztus által, egyben azonban *peccator*
is (bűnös), ember volta miatt. Ember voltából az embert a
hite kivetkőztetni tudja, de azt levetkőztetni nem. A meg-
igazulás egyszerre jelen és jövő idejű, amennyiben az a tel-
jes távlatát a végső időben, az eszkatonban nyeri el.

Istentiszteletre emberek járnak, akikre hitélményüktől
függetlenül teológiai értelemben igaz a fenti megállapítás.
Ezért kezdődik általában az istentisztelet bűnbánatra indí-
tó felhívással, bűnvalló imádsággal. Előbbinek liturgiai
eleme lehet a *Tízparancsolat*. A bűnbánatot és a bűnvál-
lást követi a feloldozás, az isteni kegyelem feletti öröm.

A nevelőnek, azaz a törvénynek valóban nem vagyunk alá-
vetve. A nevelő, általunk akár erősnek vélt hitünk ellenére,
tükröt tart élénk, hogy lássuk (bűnös) önmagunkat, más szó-
val vegyük észre, hogy hívőként is emberek maradtunk. Ez
a tükröz szükséges ahhoz, hogy felismerjük és meglássuk (ben-
ne) önmagunkat, és így helyesen lássuk és értsük, értelmez-
zük a megigazító Krisztust vagy magát a megigazolást is. Töb-
bek között egy-egy istentisztelet is ezt a (ha tetszik, teoló-
giai vagy teológiai-antropológiai) célt szolgálja. A *Tízparan-
csolat* az istentiszteleten ebben az értelemben tölt(het) be
teológiai szerepet a liturgikai mellett. A szerep tehát nem
szűken megigazulásteológiai vagy szótériológiai, hanem li-
turgiai – némi túlzással mint az oltárterítő színéé, a nyitott
Bibliáé, a gyertyáké vagy a virágé.

Ennek a célnak, bibliai alapként, a sorrendet (bűnbánat-bűn-
vállás-feloldozás-eucharisztia) szigorúan megtartva, sőt a fi-
gyelmet maximálisan arra irányítva, az istentisztelet elején a
Tízparancsolat kiváló – de nem kötelező – módon megfelel.

BÁCSKAI KÁROLY *egyetemi adjunktus,
az Evangelikus Hittudományi Egyetem
Újszövetségi Tanszékének vezetője*

Csend

Szabóék rendes embereknek tűntek. A Pitypang utca lakói szeretettel fogadták őket. Fél éve költöztek be a 15-ös számú házba, amelyet Jolánka néni halála után az örökösök Szabó Karcsiéknek adtak el.

– Eladták?! Elkótyavetyélték! – legyintett lemondóan Margit néni, ha szóba került Jolánka néni háza. Hiába, no. A mai fiatalok már semmit sem becsülnek meg!

Szabóék erről a véleményről azonban mit sem tudtak, így örültek Margit néninek, aki beköltözésük alkalmából egy tálca zserbóval kopogtatott be hozzájuk. Józsi, a szomszéd borkóstolóra hívta meg Szabó Karcseit.

– Saját termés! Feltétlenül át kell jönnie – invitálta kedvesen a férfit. Juliska messze földön híres hecsedilekvárjából vitt át pár üveggel, „Jó lesz a téli megfázások idején!” felkiáltással.

Ilon felajánlotta, hogy megvarrja a függönyöket, Katika pedig elvállalta, hogy ha úgy adódik, elhozza a gyerekeket az óvodából, hiszen az övéi is ugyanoda járnak.

A Pitypang utca lakói tehát befogadták Szabóékat. Összetartó közösség volt, mindenben támogatták egymást.

Rossz nyelvek szerint ugyan kissé talán túl kíváncsiak és – urambocsá! – pletykások voltak, de ezt ők határozotlan kikérték maguknak. Ugyan mi rossz van abban, ha néha-néha odaülnek az emeleti ablakhoz, ahonnan pont a szemben lévő ház nappalijába látni? Tehetnek ők arról, hogy az építész urak így tervezték a házakat?

Szabóékról az a hír járta, hogy rendkívül akkurátus emberek. Ilon mesélte, aki szemben lakik velük, hogy Lili, az asszony még a konyharuhákat is élére vasalva teszi a szekrénybe, és addig le nem fekszik, amíg egyetlen mosatlan edény is árválkodik az asztalon. Karcsi, a férj pedig olyan rendet tart az udvaron, hogy enni lehet a puszta földről. Gondosan metszi a fákat, bokrokat, rendben tartja a sövényt. Józsi, a szomszéd ugyan meghökkent, amikor az ő sövényét is rövidre vágta, de nem szólt semmit, mert a Pitypang utcában nem volt hagyománya a veszekedésnek. A lakók büszkéek voltak arra, hogy itt mindig béke honol.

– Örülj, hogy lenyírta a sövényt, legalább nincs vele gondod – csitította este háborgó urát Anna.

Amálka, a másik szomszéd azt nehezményezte, hogy Szabóné egyik nap felajánlotta, hogy szívesen meg-

tisztítja a bejárati ajtót, látja, hogy Amálka, aki könyvelő, ki sem látszik a munkából.

„Még hogy megtisztítani az ajtómat – háborgott Amálka lelke. – Mintha nem lenne ragyogó tiszta amúgy is!” – dohogott, majd fogta a rongyot, és lesuvickolta az ajtót.

A postás majdnem sírva fakadt, amikor Szabó Karcsi szólt neki, hogy az újságot egészen tolja be a postládába, mert ha esik az eső, bizony könnyen megázhat.

„Mi az, hogy egészen? Meg megázik? Az én munkámra még soha nem volt panasz!” – morgolódozott.

A lakók azonban csak mosolyogtak.

– No végre, a postásnak is megmondta végre valaki, hogy jobban tené, ha a küldeményekre figyelne – jegyezte meg egyikük –, nem a csinos lányokkal cicázna munka helyett.

A Pitypang utca lakói tehát befogadták Szabóékat. Minden ment is volna a maga útján, ha Szabó Karcsinak nem lett volna egy idegesítő szokása. Minden vasárnap pontosan reggel (reggel? hajnali!) hat órakor nekiállt füvet nyírni. A Pitypang utca lakói szorgalmas emberek voltak. Egész héten becsületesen dolgoztak reggeltől estig. Néha éjszaka is. Vasárnap azonban szerettek sokáig aludni. Követte is mindenki ezt a rendet egészen Szabóék beköltözéséig.

Amikor először berregett fel hajnali hat órakor Szabó Karcsi fűnyírója, egy emberként háborodott fel a Pitypang utca. Szólni azonban senki sem szólt. „Biztosan egyszeri alkalom – gondolták –, örül az új háznak, hadd nyírja azt a füvet!”

Másodszorra már úgy élték meg a fülsüketítő motorzúgást, mint valami természeti katasztrófát, amely elől nincs menekvés. Harmadszorra pedig kétségbeestek.

– Tennünk kell valamit – szögezte le Józsi. – Vissza kell szerezniünk a nyugalmunkat.

Veszekedésről szó sem lehet, ebben mindnyájan egyetértettek. A Pitypang utcában nincs helye a hangos szónak. Keresték a megoldást.

Margit néni frissen sütött pitével állított be Szabóékhoz. Elmesélte Lilinek, hogy a Pitypang utcának az a legnagyobb varázsa, hogy vasárnap délig néma csend honol.

Feri bácsi finoman célozgatott arra, hogy a Pitypang utcában szombatónként fűnyírás után milyen fergeteges kártyapartikat szoktak rendezni a férfiak. Trézsi néni hosszasan ecsetelte, hogy szombatonként nála alszanak

az unokái, és vasárnap bizony akár délig se bújnak ki a paplanos ágyból.

Még a lelkeszt is beavatták az összeesküvésbe: a vasárnapi istentiszteleten részletesen beszélt arról, hogy az Úr a hatnapos teremtés után a hetedik napon (vasárnap!) megpihent, és csendben szemlélte művét. „Néma csendben” – tette hozzá nyomatékosan.

Azonban semmi nem használt. Szabó Karcsi továbbra is boldog mosollyal nyírta a füvet vasárnap reggel hat órakor.

A békés Pitypang utcában bizony gyülekeztek a viharfelhők Szabóék feje felett. Józsi, a szomszéd elhatározta, nem tűr tovább. A vasárnapi alvását senki sem veheti el tőle. Nem bizony.

Amikor következő vasárnap reggel felhangzott a hangos berregés, Józsi kiugrott az ágyából. Felvette hálókötőjét, hálósapkát húzott a fejére.

– Hová mész? – riadt meg a felesége.

Józsi nem válaszolt. Lement a garázsba. Körülnézett a homályban, majd élesen felvisított a köszörűkő. Megélezte a késeket.

A házak ablakain libbent a függöny, álmos, de kíváncsi tekintetek kémleltek Józsiék házát.

Józsi nyugodt, határozott léptekkel átballagott a szomszédba. Szabó Karcsi meghökkent, szólt volna, de Józsi leintette, és erőteljes mozdulattal beindította kézi fűkaszáját.

Rámosolygott Karcsira.

– Gondoltam, átjövök segíteni. Minden vasárnap egymagad kínlódsz a fűnyírással. Ketten hamarabb végzünk, meglátod. Még alig pitymallik. Ha végeztünk, mindketten aludhattunk még akár ebédig is.

– No, de... – próbált szóhoz jutni Szabó.

– Ugyan, ugyan – nevetett fel Józsi szomszéd. Ne hálállkodj. Azért vannak a barátok, hogy segítsenek. Jövő vasárnap Feri bácsi jön át, aztán mindig valaki más. Neked is megjár a vasárnapi pihenés, Karcsikám – veregette meg szomszédja vállát kedélyesen Józsi, és vidáman fütyörészve nyírta a füvet Szabóék udvarán. Miután végeztek, hazament, s nagy nyugalommal hajtotta álomra a fejét.

Ettől a naptól kezdve újra csend és béke honolt vasárnaponként a Pitypang utcában. Szombat esténként pedig Szabó Karcsi az utcaibeli férfiakkal játszott barátságos kártyapartit. Természetesen csak a fűnyírás után.

■ BOZÓ ZSUZSANNA

Tavaszt ölelő télutó

„Ember, ne félj, nő már a nap!” – biztat Halász Judit kedves hangján egy régi lemezen. Ilyenkor tél végén ha nem félünk is attól, hogy többé nem látjuk meg a napvilágot, de legalábbis nagyon unjuk már a szürkeséget, a ködöt, az amorf jellegtelenséget. Pedig a szürkeséget is tekinthetnénk karakterisztikumnak. A fényesség, a tarkaság ellenében. Olyan ez, mint az Isten-hiány. Nemléteben kiált, és mutat a Létezőre.

Könnyű valamit „nemkésznek”, nemlétnek nyilvánítani. Hisz a földből előtörő zsenge alig látszik még, pedig akkorra már egészen nagy utat járt be a föld alatt. A természet alszik,

de az ébredés már elkezdődött. Minden készülődik. Minden mozog a mostani, statikusnak tetsző télvégen is. Tele van töltettel, tele van lehetőséggel ez a csupaszság. Készen áll a virág(h)ozásra. Csak ehhez totálisan le kellett meztelenednie.

Ne gondoljuk, hogy ebben az állapotban nem szép. Talán ilyenkor, teljes kiszolgáltatottságában a legmélтőstteljesebb a természet. Pompás pompanélküliség.

Nagyszerű egyszerűség.

A várakozás állapota áldott állapot. Reménnyel beoltott. Magába öleli magát a vártat is.

■ KINYIK ANITA

HETI ÚTRAVALÓ

„Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.” (Mt 20,28)

Böjt 5. hetében az *Útmutató* reggeli és heti igéi az irgalmas, hű, igazi főpap személyét állítják elénk: ő önkéntes helyettes áldozatával örök váltságot szerzett. „Jézus Krisztus az engesztelés a mi bűneinkért, de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is.” (1Jn 2,2; LK) Ma, fekete- vagy passióvasárnapon kérd: *Judica!* „Ítélj meg engem, Istenem! / Te vagy oltalmazó Istenem! / Miért kell gyászban járnom? / Bízzál Istenben, ő az én Szabadítóm!” (GyLK 705) Isten úgy szolgáltat nekünk igazságot, hogy megigazít Fia váltságdíja által. A mi ítéletünket ő viselte el: „Mert az Emberfia... azért jött..., hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.” Így „aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenki rabszolgája” (Mk 10,45.44) Krisztus mint Melkisédek rendje szerint való főpap „örök üdvösség szerzőjévé lett mindazok számára, akik engedelmeskednek neki” (Zsid 5,9). Már Dávid által kijelentette Isten: a Messiás pap és király. „Megesküdött az Úr, nem bánja meg: Pap vagy te örökké, Melkisédek módján.” (Zsolt 110,4) E kánaáni pap király származása ismeretlen, és ő halhatatlan: „...miután hasonlóvá lett az Isten Fiához, pap marad mindörökké.” Jézus is, „mivel megmarad örökké, átruházhatatlanul viseli a pap-ságot. Ezért üdvözíteni tudja örökre azokat, akik általa járulnak Istenhez...” (Zsid 7,3.24–25) Böjti útítársunk hitvallása a miénk lehet reformátorunk tolmácsolásában: „Tudom, hogy az én Megváltóm él, és ezután feltámaszt a porból. Akkor majd bőrömmel vesz körül, és testemben meglátom az Istent.” (Lásd Jób 19,25–26; Biblia – Magyarázó jegyzetekkel, 588. o.) Örök életünk alapja Krisztus áldozata: ő „a tulajdon vérével ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, és örök váltságot szerzett. (...) Így tehát új szövetség közbenjárója lett..., hogy az elhívottak elnyerjék az örökkévaló örökség ígérétét.” (Zsid 9,12.15) Ezért Pál (is) egyedül a megfeszített Krisztust hirdeti – s nem csak a korinthusiaknak – a Lélek bizonyító erejével: „...hogy hitetek ne emberek bölcsességén, hanem Isten erején nyugodjék.” (1Kor 2,5) Az örök, hű főpap áldozata egyszer s mindenkorra érvényes, s ő „örökre az Isten jobbára ült... Mert egyetlen áldozattal örökre tökéletessé tette a megszentelteket. (...) Ahol pedig a bűnbocsánatról van szó, ott nincs többé bűnért bemutatott áldozat.” (Zsid 10,12.14.18) „Jézus csak egyszer áldozta fel magát: ő a pap is, meg az áldozat is. Oltára pedig a kereszť. Drágább áldozatot nem adhatott Isten, mint amikor magát odaadta, és elemészti magát a szeretet tüzében.” (Luther) János már előre látta a győzelmes Bárányt és kíséretét a Sion hegyén állani: „És új éneket énekelnek a trónus előtt, a négy élőlény és a vének előtt... ezek vétettek meg áron az emberek közül... ezek feddhetetlenek.” (Jel 14,3–5) Főpapunk, „A hívek boldog nyája / Örömmel megy eléd, / Kik itt neved dicsérik, / Részük nem lesz halál, / Örök életre nékik / Hajlékod nyitva áll.” (EÉ 514,4)

■ GARAI ANDRÁS

FORRÁS: WALLPAPERUS.COM

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Daru

Ez a szépen krúgató nagy madár hazánkban utoljára a fonyódi Nagyberekben költött az 1910-es években. A természet erőszakos átalakítása, a lápok és mocsarak lecsapolása űzte el az országból. Ma csak átvonuló, de miután állománya növekszik, elképzelhető, hogy előbb vagy utóbb újra fészkelni fog hazánkban.

Kis számban ma is egész évben látható a Hortobágyon és az Alföld déli felén. Vannak áttelelő és átnyaraló példányok.

Az őszi daruvonulás minden évben különleges élmény. Az első csapatok szeptemberben érkeznek a Hortobágyra. Számuk gyorsan nő, és október végén már tömegesen láthatók. Novemberben a megfogyott táplálék és az egyre hidegebb éjszakák kényszerítik őket tovább, dél felé.

A csúcsidőben akár százezer daru is tanyázik a Hortobágyon. Napközben a legelőket és a kukoricatarlókat járják. Utóbbin az elszórt szemeket szedegetik össze. A legelőkön pajorok

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

A Balmazújváros felé vezető úton mentén különösen hétvégeken nagyon sokan figyelik a felettük átrepülő, a víz felé tartó csapatokat. A darvak néha leszállnak a legelőre, szárnyaikat emelgetve táncolnak egy kicsit, aztán továbbrepülnek.

A párok összetartanak, együtt nevelik egy vagy két fiókájukat. A fiókák sippantó hangjai jellemzőek.

RAJZ: BUDAI TIBOR

után kutatnak, csőrükkel helyenként szinte felkapálják a gyept.

Évente ellátogatok a Hortobágyra, hogy a darvakban, a daruhúzásban gyönyörködjem. A pusztá hangos a krúgató kiáltásoktól, csapatok jönnek-mennek, mindenütt látni és hallani őket. Felkeresik a még lábón álló kukoricásokat is, de mert óvatos madarak, csak a tábla szélén sétálva vagdossák meg a csöveket, beljebb nem mennek. Különleges élményt jelent az esti behúzás, amikor a víz felé repülnek.

A nemzeti park munkatársai minden ősze sekély vizet biztosítanak a Kondás nevű legnagyobb halastón, ahol a csapatok az éjszakát töltik. Több pihenőhelyük is van, de a Kondásra húznak be a legtöbben.

A felettem átrepülő nagy madarakat nézve mindig arra gondolok, előbb vagy utóbb talán újra költenek Magyarországon.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Mit gondolsz, milyen súlyú egy daru?
2. Vajon hány nap alatt kelnek ki a fiókák?
3. A fent említetteken kívül hol vannak még nagy gyülekezőhelyeik hazánkban?

Válaszok: 1. A hím 5500, a tojó 4850 gramm; 2. 28-30 nap alatt; 3. például Biharnagyfennsík, Szeged és Pusztaszereken.

Jézus csodatételei

► Mostani sorozatunkban – amelynek befejező részéhez értünk – Jézus csodatételei közül elevenítettük fel ötöt. Ehhez a részhez is tartozik egy feladat. Miután megoldottátok, az öt rész helyes megfejtését együtt küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.)! A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

GYERMEKVÁR

5.

Jeruzsálemtől csak félórányi távolságra van Betánia. Itt lakott három testvér, Jézus barátai: Mária, Márta és Lázár.

Lázár nagyon beteg lett, a testvérei pedig igen aggódtak érte. Még Jézusnak is üzentek, ő azonban csak két nap múlva indult útnak.

Időközben Lázár meghalt. A nővérei sírva eltemették egy sziklasírba, a barlang elé pedig követ hengerítettek.

A gyász napjaiban sokan voltak a szeretett őket. Amikor Jézus a tanítványaival Betániába ért, Lázár már négy napja a sírban volt. Márta meghallotta, hogy közeledik a Mester, ezért elébe sietett. Így szólt hozzá:

– Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem. De tudom, hogy amit csak kérsz az Istentől, megadja neked.

– Feltámad a testvéred!

Márta hazasietett, és elmondta Máriának, hogy megérkezett, akire úgy vártak. Mária otthagyta a gyászolókat, és Jézushoz ment. Sírva borult a lába elé, és ő is azt mondta neki, amit Márta:

– Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem.

Amikor Jézus látta a két testvér bánatát és az őket körülvevő síró embereket, ő is könnyekre fakadt.

– Hova temették Lázárt?

Elvezették a barlangsírhoz. Ott nagyon furcsa kérése volt Jézusnak:

– Vegyétek el a követ!

Márta tiltakozni kezdett:

– Uram, Lázárnak már szaga van, hiszen négy napja temettük el!

Jézus akkor megkérdezte Mártától:

– Nem mondtam neked, hogy ha hiszel, meglátod az Isten dicsőségét? Vegyétek el a követ!

Ahogy a férfiak kinyitották a sirt, a Mester az égre nézett, és hangosan imádkozott:

– Atyám, hálát adok, hogy meghallgattál. Én tudtam, hogy mindig meghallgatsz. Azt akarom, hogy az itt levő emberek is elhiggyék: te küldtél engem. Lázár, jöjj ki!

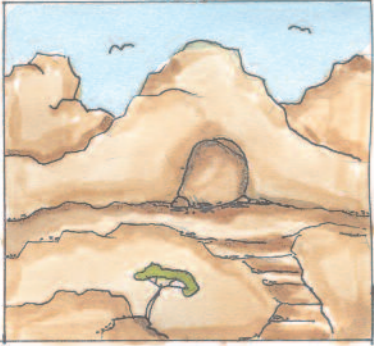
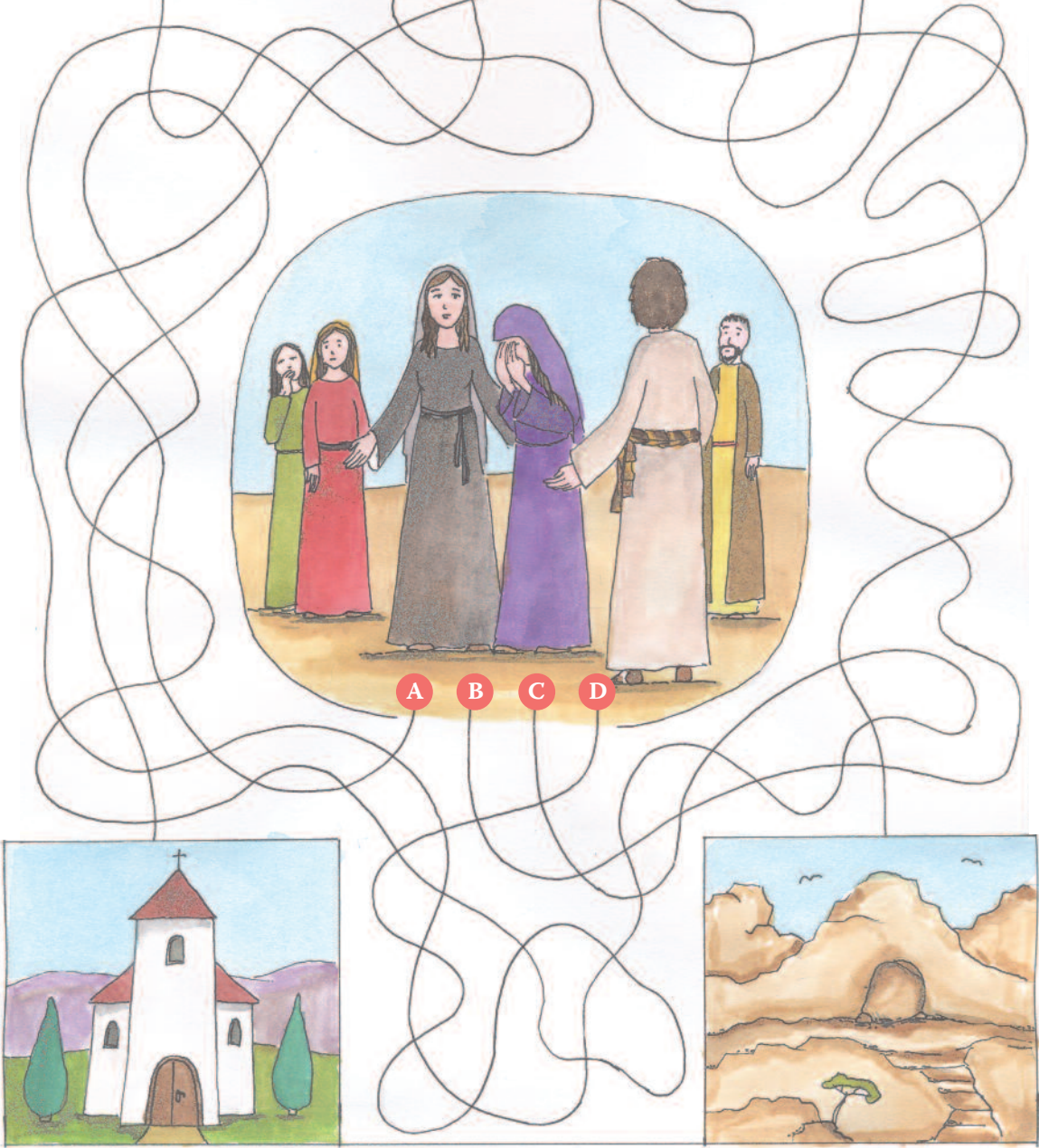
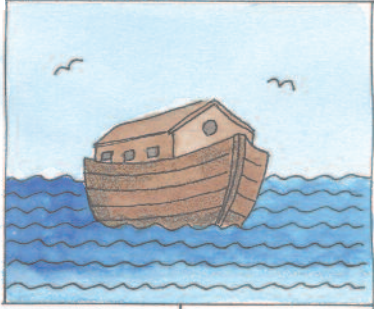
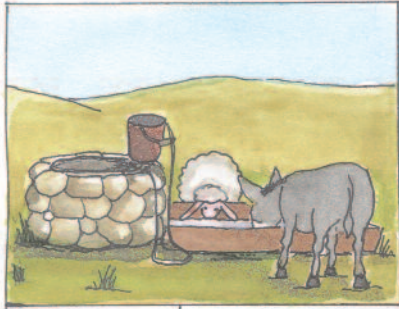
A tömeg ámulatára akkor csoda történt: a feltámadt Lázár kijött a barlangból. Kezei és lábai még pólyákkal voltak körülfekve, az arcán pedig az a kendő volt, amellyel eltemették.

Jézus azt mondta:

– Vegyétek ezeket le róla, és hagyjátok elmenni!

Ez a csoda nem sokkal húsvét előtt történt, és hamar híre ment szerte az országban.

Melyik úton jut Jézus Lázár sírjához?

RAJZ: JENES KATALIN

Szavakból tettek

Kampányolni a mai világban szinte elengedhetetlen dolog mindazok számára, akik észrevehetővé akarnak válni. Valamilyen úton-módon mindenki él is ezzel a lehetőséggel. Számtalan plakát, kisfilm, újsághirdetés, reklám kerül a szemünk elé, bármerre járunk, a lényeg, hogy minél figyelemfelkeltőbbek legyenek.

Színes papírok, rajtuk mosolygós vagy épp szomorú emberek, de mi van mindezek mögött? Mitől válik számunkra fontossá az a bizonyos kampány, amely azt szeretné elérni, hogy minél többen támogassák adójuk 1 százalékával a Magyarországi Evangélikus Egyházat? Elegendők-e a szavak, a frappáns szlogenek, vagy több kell ennél?

Derűt csal az emberek arcára, ha szembe találják magukat egy- egy érdekes, vidám hirdetéssel, de ez nem jelenti azt, hogy el is kötelezik magukat az ügy mellett. Akik pedig már előre eldöntötték, hova szánják a támogatásukat, azoknak nem is igazán fontos, hogy milyen figyelemfelhívó képek je-

lennek meg előttük. Nem a hirdetés alapján választanak. Kinek is szól valójában a kampány? Azoknak, akik bizonytalanok, akik keresnek valamit.

Az állami iskolákban, óvodákban történő hitoktatás kapcsán számos érdekes esettel kerülhetünk szembe. (Olykor negatívak, de azokra ki akar emlékezni?!) Emlékezetes és megható például, amikor egy édesanya a hitoktatás végén mosolyogva, hálásan lép oda a hitoktatást végző személyhez. Olyan családról van szó, ahol korábban nemigen figyeltek a hitéletük ápolására, de a kislányukat beírátták az óvodai hittanfoglalkozásra, „ártni nem árthat” alapon. Az apró gyermek minden héten beszámol otthon, hogy aznap mi hangzott el a játékos alkalmon, és megtanította szüleinek azt az imádságot, amely a foglalkozás keretét biztosítja. Az édesanya büszkén meséli, hogy a mindennapjaik részévé vált a közös imádkozás, és úgy érzik, szeretnének bekapcsolódni abba a közösségbe, amely ilyen hatással volt kislányukra és ezáltal rájuk is.

Szerintem ez a kampány lényege; nem a díszes szórólapok, a vicces kisfilmek azok, amelyek eredményeket érhetnek el. Nem elég beszélni valamiről, hanem azt is meg kell mutatni, hogy a háttérben mi rejtőzik. Elengedhetetlen a figyelemfelkeltés, de nem elegendő.

„Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvhel, hanem cselekedettel és valóságosan.” (1Jn 3,18) Mosolyogni az tud igazán, aki már megtapasztalta a mi Urunk szeretetét, és ez az a cselekedet, amely őszinte és hívogató lehet mások számára. Megmutatni azt a vídamságot, amely őszintén árad a közösségből, amelynek részesei vagyunk.

Ezáltal cselekedjük azt, ami a feladatunk a világban: a szeretet hangján szólni másokhoz, hogy ők is meg akarják ismerni mindazt, aminek mi is részesei vagyunk. Ezáltal válik az emberek számára fontossá valami, amit támogatnak, hiszen otthon érzik magukat, és örömmel építkeznek tovább közösen.

■ HALÁSZ ALEXANDRA

Mindenki egyért Rozs-Nagy Szilviával beszélgettünk a hit- és erkölcsan oktatásának kérdéseiről

► **A nevelési és oktatási osztály, a püspökök, számos lelkész és hittanár, a teológia és egyházunk médiamunkásai rendkívüli összefogással készülnek a hitoktatást érintő változásokra. A részletekről egyházunk hittanreferensét, Rozs-Nagy Szilviát kérdeztük.**

– *Hogyan készül egyházunk nevelési és oktatási osztálya a hittanoktatást érintő változásokra?*

– A nevelési és oktatási osztály nyomon követi a hitoktatást érintő törvényi változásokat, ezeket szakmailag véleményezi és elemzi, biztosítja a lelkészek és hitoktatók tájékoztatását, illetve segédanyagokkal segíti őket a hittancsoportok szervezési munkájában. 2013 őszétől pedig folyamatos továbbképzésekkel támogatja az új hittankerettanterv és a hozzá kapcsolódó hittankönyvek megismerését és bevezetését.

– *Úgy látja, hogy egyházunk felkészült a változásokra?*

– Egyik egyház sincs jelenleg könnyű helyzetben, mert a minisztériumi rendeletalkotás késedelme miatt minden előkészületi munkát olyan előfeltételezésekre kellett alapozni, amelyek még a formálódás szakaszában vannak, s így akár változhatnak is. Az evangélikus egyház vezetősége viszont egyetértett abban, hogy a hitoktatás ügye, azon belül is a felkészülés az általános iskolai hit- és erkölcsanoktatásra stratégiailag kiemelt fontosságú.

Ennek köszönhető, hogy hivatalos megerősítést nyert a katechetikai munkacsoport, amelynek keretében huszonkét lelkész és pedagógus dolgozik a hittankerettantervek és az új hittankönyvek elkészítésén. Illetve az is, hogy a nevelési és oktatási osztály szorosabban együttműködik a püspöki tanáccsal, az Evangélikus Hittudományi Egyetemmel és az evangélikus média szakembereivel a hitoktatás fejlesztésének és népszerűsítésének területén.

– *Hogyan tájékoztatják a szülőket?*

– A köznevelési törvény új helyezett teremtett a szülők számára is: döntési helyzetbe kerülnek azáltal,

hogy gyermekük számára az erkölcsan helyett választhatják az egyházi hit- és erkölcsant. Megújítottuk az evangélikus hitoktatás honlapját (<http://hitoktatatas.evangelikus.hu>). A honlap összeállítását informatikai oldalról Kiss Olga végezte, arculatát – amely összhangban van a népszerűsítő plakátokkal és szórólapokkal – Szalay Miklós tervezte, szerkesztését pedig én magam végzem.

A portálon a szülőkhöz szóló levél mellett kérdés-felelet formájában összefoglaltuk mindazt, amit jelenleg tudni lehet a szeptembertől induló evangélikus hit- és erkölcsanoktatásról vagy az evangélikus nevelés szempontjairól. Ezenkívül minden gyülekezetbe eljuttattunk egy szórólapcsoportot, amely kifejezetten a szülőknak szóló tájékoztatást tartalmaz.

KISS TAMÁS FELVÉTELE

– *Hogyan tájékoztatják a lelkészeket?*

– Az evangélikus hitoktatás honlapján található egy lelkészeknek szóló levél is, amely tartalmazza a szervezés szempontjából fontos határidőket és tennivalókat. Ezenkívül a lelkészek és hitoktatók regisztrálhatnak a honlap *Hitoktatóknak* menüpontjában, ahol hasznos segédanyagokat találnak majd a hit- és erkölcsanórák szervezéséhez és megtartásához. A minden gyülekezethez eljuttatott plakátokból és szórólapokból álló csomagot a lelkészek a helyi igényekhez tudják szabni. Szabadon hagyunk ugyanis rajtuk egy részt, ahol a lelkész megadhatja saját elérhetőségeit, esetleg a szülőket tájékoztató alkalom helyét és időpontját.

– *Hogy látja, miként viszonyulnak a lelkészek, hitoktatók a változásokhoz?*

– Amikor megnyílik egy ajtó, amely ismeretlen területre vezet bennünket, akkor egyszerre tölt el bennünket a kíváncsiság, a reménység és az aggodalom. Az eddigi gyakorlatot már megszoktuk, ismerőssége biztonságot adott. Az újba még bele kell nőnünk. Én hiszem azt, hogy a köznevelési törvény olyan lehetőséget ad az egyházak kezébe, amelynek segítségével a társadalom számára is megmutathatják a bennük rejlő lelki, kulturális és erkölcsi értékeket.

Az evangélikus egyház az előkészületi munkák során saját hitoktatásának fejlesztésével ezt a célt tűzte ki maga elé: az evangélikus hitoktatásban „a gyerekek és a tanulók tevékenységeiken, kérdéseiken, felelősségvállalásaikon keresztül megtapasztalhatják lényük jobbik oldalát, elfogadottságukat, a szeretet igazságának működését és annak az egyéni és társadalmi életet nemesebbé formáló erejét”.

– *Mi az evangélikus hit- és erkölcsan egyedisége a többi felekezethez képest?*

– Az evangélikus hit- és erkölcsanórán foglalkozunk mindazokkal a témákkal és kérdésfelvetésekkel, amelyeket az erkölcsanóra tárgyal. Például: Ki vagyok én? Hol a helyem a családban, az iskolában, a közösségekben? Mit jelent a hazaszeretet? Mindezeket a kérdéseket a Biblia tanítása és egyházunk évszázados hagyományai alapján vesszük sorra. De az életünk egészére vonatkozó kérdésekről is tanulunk: Hogyan tapasztalható meg Isten szeretetének ereje? Mitől teljes az életünk? Milyen értékeket közvetít a Biblia?

Az órákon a diákokat az életük kérdésein keresztül juttatjuk el a Biblia, valamint a kereszténység, azon belül is az evangélikus egyház tanításának és történetének ismeretéhez. A tananyag feldolgozása során hangsúlyt kap a személyes lelki és érzelmi fejlődés elősegítése, továbbá az erkölcsi érzék mélyítése is. Az evangélikus hit- és erkölcsanórák fő témakörei: Jézus életének és tanításának megismerése; önismeret; emberi kapcsolatok; a közösség és a környezet jelentősége életünkben.

■ KOCZOR KINGA
Evangélikus.hu

Virágvasárnapi koncert

Virágvasárnapi hangverseny lesz az oroszlányi evangélikus templomban március 24-én 17 órakor. Műsor: *J. S. Bach*: 4. kantáta, A-dúr mise. Közreműködnek: *Oroszlányi evangélikus kórus és zenekar*, *Edelényi-Szabó Zsuzsanna* (szoprán), *Sándor-Kiss Borbála* (alt), *Czikora István* (tenor), *Pintér Dömötör* (basszus), *Tőke Ágoston* (orgona). Vezényel: *Milán Zoltáné*. Igét hirdet: *Kálmán Szabolcs*. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Intézményvezetői pályázatok

- A pályázatot meghirdető szerv: Magyarországi Evangélikus Egyház.
- Meghirdetett munkahely: Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium (OM azonosító: 036378), 7150 Bonyhád, Kossuth u. 4. – intézményvezető.
 - Meghirdetett munkahely: Podmaniczky János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola (OM azonosító: 201745), 1173 Budapest, Férihegyi út 115. – intézményvezető.
 - Meghirdetett munkahely: Kiskőrösi Petőfi Sándor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kertészeti Szakközépiskola (OM azonosító: 201575), 6200 Kiskőrös, Árpád u. 4. – intézményvezető.
 - Meghirdetett munkahely: Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium (OM azonosító: 028375), 5650 Mezőberény, Petőfi Sándor út 13–15. – intézményvezető.
 - Meghirdetett munkahely: Magyarországi Evangélikus Egyház Budapesti Kollégiuma (OM azonosító: 039165), 1077 Budapest, Rózsák tere 1. – intézményvezető.
 - Meghirdetett munkahely: Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola (OM azonosító: 201674), 6230 Soltvadkert, Bocskai u. 2. – intézményvezető.
 - Meghirdetett munkahely: Vajda Péter Evangélikus Gimnázium (OM azonosító: 201676), 5540 Szarvas, Vajda P. u. 20. – intézményvezető.
 - Meghirdetett munkahely: „Katicabogár” Evangélikus Német Nemzetiségi Óvoda (OM azonosító: 201479), 5650 Mezőberény, Luther u. 9. – óvodavezető.
 - Meghirdetett munkahely: Kerekerdő Evangélikus Óvoda (OM azonosító: 029999), 8136 Lajoskomárom, Gesztenyefasor u. 2. – óvodavezető.
 - Meghirdetett munkahely: Szentendrei Evangélikus Zenei Óvoda (OM azonosító: 201591), 2000 Szentendre, Pannónia u. 40. – óvodavezető.

- Az intézményvezetői munkakör, megbízás betöltéséhez szükséges iskolai végzettségek, képesítések, egyéb feltételek:**
- az adott nevelési-oktatási intézményben pedagógus-munkakör betöltéséhez szükséges felsőfokú iskolai végzettség és szakképzettség, középiskolában mesterfokozat;
 - 8. sz. munkahelyre: német nemzetiségi óvodapedagógusi oklevél (Knt. 67. § [3]);
 - pedagógus-szakvizsga keretében szerzett intézményvezetői szakképzettség;
 - legalább öt év pedagógus-munkakörben szerzett szakmai gyakorlat;
 - legalább öt év evangélikus egyházközségi tagság;
 - evangélikus konfirmáció, lelkészi ajánlás.

Juttatások, illetmény, pótlék, egyéb:

A megbízás kezdete: 2013. augusztus 1. (kivéve a 9. számú munkahely, ahol a megbízás kezdete: 2013. szeptember 1.)
A megbízás ötévi időtartama szól.
A pályázat benyújtásának határideje: 2013. április 4.
A pályázat elbírálásának határideje: 2013. június 30.
Juttatások a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény szerint.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a pályázati feltételekben előírtak teljesüléséről szóló igazolásokat;
- a pályázó önéletrajzát és részletes szakmai életrajzát;
- az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programot és a szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzeléseket;
- lelkészi ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkésztől.

A pályázathoz mellékelni kell:

- a pályázó jelenlegi munkahelyét, beosztását igazoló dokumentumokat;
 - érvényes erkölcsi bizonyítványt (három hónapnál nem régebbit);
 - a konfirmációi emléklap hiteles másolatát vagy a konfirmáció igazolását.
- Felvilágosítás a részletes pályázati feltételekről: Magyarországi Evangélikus Egyház Nevelési és Oktatási Osztály, 1085 Budapest Üllői út. 24., *Varga Márta* osztályvezető. Tel: 1/429-2035. A pályázat címe: Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Iroda Nevelési és Oktatási Osztály, Varga Márta, 1085 Budapest, Üllői út 24. A borítékra írják rá: „Intézményvezetői pályázat”, és tüntessék fel a megpályázott intézmény nevét is.

Hibaigazítás. Lapunk múlt heti számában tévesen jelent meg a 13. oldalt illusztráló felvétel készítőjének neve. A *Presbiterek az Ige körül* című íráshoz ugyanis nem *Göllner*, hanem *Koren Páltól* kaptuk a fényképet. A vezetőknél elírást az érintettek és olvasóink szíves elnézését kérjük.

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS
A MAGYAR TELEVÍZIÓBAN

Bemutatkozik a Pilisi Evangélikus Egyházközség

2013 virágvasárnapján a pilisi evangélikus gyülekezet nagy örömmel ünnepel együtt mindazokkal, akik a tévéképernyők előtt és a pilisi evangélikus templomban emlékeznek Jézus jeruzsálemi bevonulására, és készülnek a nagyhétre.

A pilisi evangélikus gyülekezetet 1721-ben alapították a török uralom után ide telepített felvidéki szlovákok, akik számára a gyülekezet megalapítása és templomuk felépítése volt a legfontosabb. Az épület felszentelésére 1784-ben került sor, és többszöri felújítás után ma is szinte eredeti szépségében áll.

A második világháború alatt felrobbantott templomtorony és az összedőlt tető sem akadályozta meg a híveket abban, hogy a templomban akkor is szóljon Isten igéje, amikor az evangélikus hívek a fejük felett csupán az eget láthatták.

Ez a gyülekezet- és templomszeretet mind a mai napig jellemző az itt élőkre. A gyülekezet evangélikus egyházunkban az egyik legnagyobb lélekszámú, közel ötezer-ötszáz fő tartozik hozzá.

Lelkészeink között tarthatjuk számon *Sárkány Sámuel*t, aki pilisi szolgálata alatt püspök is volt tizenöt évig a 18. század második felében. Ő eskette a pilisi evangélikus templomban *Petrovics Istvánt*, *Petőfi Sándor* testvérét *Gaylhoffer Antóniával*.

Harminchét éven át volt lelkesze gyülekezetünknek *D. Keveházi László* nyugalmazott lelkesze-esperes és felesége, *Keveháziné Czégényi Klára*. Szolgálatuk alatt a gyülekezetet a legnehezebb időkben is hűséges

tudott maradni hitéhez és az egyházhoz.

Gyülekezetünk fő istentiszteleti alkalma a vasárnap délelőtt tíz óra-kor kezdődő istentisztelet. A gyülekezetben működik bibliakör, tevékenykednek ifjúsági csoportok, felnőtt és ifjúsági énekkar, baba-mama klub, gyermekbiblikör, és szabadidős programoknak is szívesen helyet adunk (kézimunkakör, táncscsoportok, rendszeres kiállítások, koncertek). Hittanórákat több iskolában

Evangelikus istentisztelet a Magyar Televízióban
Március 24-én, virágvasárnap

12.05-től istentiszteletet közvetít az M1 Pilisről. Igét hirdet *Pángyánszky Ágnes* lelkész.

tartunk, konfirmandusaink minden évben felkészülhetnek hitük megvalósására és a gyülekezetben való felnőtt tagságra.

Virágvasárnap i istentiszteletünkön *Pángyánszky Ágnes* lelkész, az Evangelikus Hittudományi Egyetem doktorandusza szolgál igehirdetéssel. Az istentiszteleten történő keresztelest *Krámer György* püspökhelyettes, esperes végzi, a liturgiában *Török Anett* lelkész és a gyülekezet tagjai szolgálnak. Istentiszteletünk zenei szolgálatát *Keveházi Márta* kántor végzi, illetve a Pilisi Zenész Egyesület szolgál *Solymosi Sebestyén* és *Hacheleva Ludmilla* vezetésével.

ERŐS VÁRAK

Várpalota erődtítménye

Az ország egyetlen Trianon Múzeumával és az annak otthont adó Zichy-kastéllyal lapunk 2010/23. számában részletesen foglalkoztunk. A Veszprém megyei Várpalotán járva érdemes azonban felkeresni a város névadó erődtítményét is.

Építésének első szakasza az 1300-as évekre tehető. A *Kont* família a település központjában lakótornyot emeltett. Később a birtok és a település az *Újlakiak* tulajdonába került. *Újlaki Miklós* erdélyi vajda, macsói bán, későbbi bosnyák király 1439 és 1445 között tovább bővítette. Így alakult ki a gótikus stílusú, szabályos négyszög alaprajzú,

belső tornyos vár, melyet később oldal-só támfalakkal erősítettek. Eredetileg mind a négy sarkában torony állt, de 1845-ben kettőt lebontottak. Ezek a későbbi felújítások és rekonstrukciók során sem kerültek vissza helyükre.

A környék erdeiben vadászó *Hunyadi Mátyás* is gyakran megfordult a vár falai közt. Az erődtítmény védelmi erejét a 16. század elején növelték: külső falszoros és tornyok, vizesárok, masszív rondellák készültek. Az Újlaki família 1524-es magvaszakadtáig uralta az erősséget.

A török korban új szerep várt rá: kényszerűségből végvárrá lett. 1566-

ban *Thury György* várkapitány hősi-esen védelmezte az *Arszlán* pasa által vezényelt, túlerőben levő oszmán seregtől. Innen ered a ma használatos Thury-vár megnevezés. A törökök – hasonlóan Eger várához – csak évtizedekkel később, 1593-ban tudták elfoglalni. De tartós uralmat nem tudtak kiépíteni, a hadi szerencse gyakori változával magyarok és császári seregek is megszállták. A törököket véglegesen 1687-ben űzték ki.

Miután a vár a *Zichyek* tulajdonába került, 1699 és 1702 között barokk elemekkel tarkított lakókastéllyá alakították át. Katonai értelemben a Rákóczi-szabadságharcban volt az erődtítmény utolsó szerepvállalása. A többi magyar vártól eltérően – a Zichy grófok királyhűsége miatt – a szabadságharc után a *Habsburgok* nem rombolták földig, csak külső védműveit pusztították el. Így vált a legtovább lakott magyar várunk egyikévé.

Napjainkban a vár turisztikai látványosság. Falai között hőseit megidéző vártörténeti, a településsel foglalkozó helytörténeti, valamint a környékre olyannyira jellemző bányászatot és vegyészetet bemutató múzeum üzemel. A Thury-vár udvara és környéke kulturális események színhelye.

■ REZSABEK NÁNDOR

Ökumenikus konferencia

Ökumenikus konferenciát rendezünk a *leuenbergi konkordia* aláírásának negyvenedik évfordulóján, március 18-án, hétfőn az Evangelikus Hittudományi Egyetemen (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.).

Program

9.00: Áhítat – *Sztupkay Mihály* metodista lelkész • 9.20: Köszöntők. Házigazda: *dr. Szabó Lajos, Cselovszkyné dr. Tarr Klára* GEKE alelnök • 9.30: Előadás: A Leuenbergi Egyházközség létrejötte, a konkordia aláírásának körülményei – *dr. Harmati Béla* nyugalmazott evangélikus püspök • 10.00: Előadás: A Leuenbergi Egyházközség távlatai, a konkordia mai hatása – *dr. Bölcseki Gusztáv* református püspök, a GEKE helyettes tanács-

tagja • 10.30: Az előadások megbeszélése, plénum • 11.00: Kávészünet • 11.30: Előadás: Leuenbergtől a reformációig. Mi a protestáns? Helyek, hangok, identitások. Európai utazás. (Von Leuenberg bis zur Reformation: Was ist evangelisch? Orte, Stimmen, Identitäten. Eine europäische Reise) – *dr. Thomas Greif*, fordítással • 12.00: Ebéd a meghívott vendégek számára • 13.00: Kérdések, plénumbeszélgetés • 13.30: A konferencia zárása

Dr. Thomas Greif történész, újságíró, a bajor evangélikus *Sonntagsblatt* című hetilap szerkesztője. A GEKE *Europa Reformata* projektje jegyében Európaszerte keresi a protestantizmus gyökereit olyan városokban, amelyek nem kimondottan protestáns emlékhelyek, ezzel is hozzájárulva a reformáció jelentőségének sokrétű feltáráshoz.

Istentiszteleti rend • 2013. március 17.

*Böjt ötödik vasárnapja. Liturgikus szín: lila.
Lekció: Jn 8,46–59; Zsid 9,11–15. Textus: 1Móz 18,20–33. Énekek: 199., 379.*

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásme-gyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv., összegyülekezés napja) dr. Karasszon István; du. 2. meghívott vendég: Róna-Tas András; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Horváth Ferenc; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztás-megyer, Közösségi Ház, Lóverseny tér 6.** du. 4. (missziói alkalom) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák nyelvű, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv., zenés) Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) Schulek Mátyás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3.** du. 5. (labirintus); **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; du. 6. (zenés áhítat) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Halász Alexandra; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Halász Alexandra; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoske-resztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszent-imre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Sztítás u. 112.** du. 4. Győri János Sámuelné; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lacknerné Puskás Sára. *Összeállította: BALLA MÁRIA*

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

A kis halak és a nagy hal

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

tás a *Facebook* kísérleti terepe lenne: ami máshol jól működik, azt lehet adaptálni.

Az új felület egyik könnyen felismerhető jellegzetessége, hogy a képek jelentősen megnöttek, illetve bizonyos helyeken, ahol eddig csak egy kép jelent meg, több apró nézőképet is mutatnak majd. Az egyik legnépszerűbb mobilos fotókészítő és -megosztó alkalmazás, az *Instagram* egymilliárd dolláros megvásárlása után nem volt kétséges ez a lépés, és a *Facebook* töretlenül halad abba az irányba, hogy ne is kelljen soha más képnézegető alkalmazással vagy oldallal foglalkoznunk, hanem mindent meg tudjunk mutatni ott az ismerősöknek. Illetve ők nekünk.

Egy kép többet mond ezer szónál – tartja a régi médiás közmondás. Nem véletlenül említtem meg ezt itt: a nagy képekkel, az egyszerűen forrásokra bontható kezelőfelülettel a *Facebook* olyanná válik, mint egy személyre szabott színes magazin, amelyet az ismerőseink és az általunk kedvelt cégek, szervezetek állítanak össze számunkra. Idővel elérkezünk majd oda is, hogy csak olyan információkkal találkozzunk majd, amelyek érdekelnek is minket.

■ N. B.

egyike belinkelte a változásokról szóló egyperces reklámanyagot, amelyen persze azt lehet látni, hogy a felület egyre inkább felhasználóbarátá alakul.

Az elsöre nem egykönnyen szembeötlő újítások közül a szaksajtó örömmel emelt ki pár dolgot. Elsőként például azt, hogy az oldal tetején, ahová hagyományosan a weboldal neve kerül, most csak egy kék hátterén lévő kis, fehér f/betű szerepel, és ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy a *Facebook* immár akkora, hogy megteheti, hogy nem szerepelteti a saját nevét, úgysis mindenki tudni fogja, hogy hol jár, és mit is tud kezdeni ott. Másodikként meg azt emelte ki a sajtó, hogy a rendszer új menüje mennyire hasonlít a rivális *Google+* bal oldali menüjére.

A kép, amely ebből a két momentumból kiolvasható, igen izgalmas: a *Facebook* szeretne maga lenni az internet. Beolvasztják a riválisok legfontosabb és legjobb újdonságait, miközben egyre inkább azt az érzetet keltik, hogy ez valójában nem is egy külön szolgáltatás, illetve nem olyan, mint a többi.

A *Facebook* a maga egymilliárdnyi felhasználójával már korántsem tud annyira innovatív lenni, mint a kis startup vállalkozások, amelyek mindössze egy-egy dologra fókuszálva próbálnak meg sikereket elérni. Megpróbálja ugyanakkor minél jobban magába olvasztani mások eredményeit. Kicsit furcsán hangzik, de egyre inkább úgy tűnik, mintha valamennyi alternatív webes szolgálta-

Márciusi krónika

A Gergely-naptár harmadik hónapja a nevét Marsról, az ókori római mitológia hadistenéről kapta. Ő Romulusnak és Remusnak, a legenda szerint Rómát megalapító ikerpárnak is az apja. A népi kalendárium szerint március neve *böjtmás hava*.

Az időjárás igazán ebben a hónapban fordul tavaszba. Bár Gergely napján (12.) még havazhat, de mindenki jól ismeri a mondást: „Sándor, József, Benedek zsákban hoznak meleget.” 2004-ben például 24,9 fok volt Szege-den 19-én, József-napon. Az előző évben viszont 23-án Pakson –11,3 fokonál állt meg a hőmérő higanyszála.

Az Országos Meteorológiai Intézet egykori igazgatójának, *Réthy Antal*nak az *Időjárási események és elemi csapások Magyarországon* című négykötetes gyűjteménye más szélsőségekről is beszámol. Míg például 1421-ben virágoztak a fák márciusban, addig 1655-ben hófúvások késleltették a mezei munkát. Huszonegy évvel később a szárazság miatt porfelhő lepte el az utakat, 1782-ben pedig árvizek pusztítottak.

Március 15-én nem csak az 1848-as eseményekre emlékezhetünk. 1655-ben e napon választották nádorrá *Wesselényi Ferencet* a pozsonyi országgyűlésen. 1847. március 15-én alakult meg az Ellenzéki Párt, amely a magyarországi reformellenzék különböző irányzatait egyesítő politikai csoportosulás volt. Első elnökévé *gróf Batthyány Lajost* választották. 1939-ben e napon német csapatok vonultak be Prágába. 1948. március 15-én az 1848-as forradalom századik

évfordulója alkalmából először adtak át Kossuth-díjakat. 1985-ben pedig ekkor jegyezték be a világ első internetes domainnevét (*symbolics.com*).

Idén március 31-ére esik húsvétvasárnap. E naptári naphoz is számos hazai és egyetemes történelmi esemény köthető. Közülük álljon itt néhány.

1387 – *Luxemburgi Zsigmondot* Székesfehérváron magyar királlyá koronázták.

1889 – Párizsban átadták az Eiffel-tornyot.

1901 – Nizzában a Daimler Motor bemutatta új autómодelljét, amelyet a megrendelő lányáról Mercedes-nek neveztek el.

1909 – Elkezdték építeni a Titanic nevű gőzhajót az írországi Belfastban.

1987 – A Szovjetunióban fellőtték a Mir űrállomás csillagászati modulját, a Kvant–1-et.

Néhány születési évforduló:

1596 – *René Descartes* francia matematikus, filozófus, természettudós, író.

1732 – *Joseph Haydn* osztrák zeneszerző.

1900 – *Szabó Lőrinc* magyar költő.

■ Összeállította: BODA ZSUZSA

Az idei tél vége, a tavasz eleje igencsak bővelkedett és bővelkedni fog különleges csillagászati látnivalókban. Február 15-én a Földet mindössze 28 ezer kilométerre – kozmikus értelemben egy hajítófányira – közelítette meg a 2012 DA14 kisbolygó. Aznap hajnalban pedig egy Apollo-kisbolygócsaládhoz tartozó óriásmeteorit robbant fel Oroszország felett, riadalmat és anyagi kárt okozva, emberi egészségben kárt téve, ugyanakkor a távoli Urál-vidékre is beszivárgó modern technikának köszönhetően minden idők legjobban dokumentált meteoritjelenségét produkálva.

De a látnivalók sora ezzel korántsem ért véget! Március közepén egy viszonylag fényes, szabad szemmel is látható üstökös, a *PanSTARRS* tűnik fel az égbolton.

De miféle szerzet az üstökös? Találó megfogalmazással – „látható semmi”. Csóvájában ugyanis az anyag a Földön mesterségesen előállított légüres térnél, a vákuumnál is ritkább. Haladjunk azonban belülről kifelé. Az üstökös magját jégbe ágyazott por és kőzettörmelék alkotja. „Piszkos hógolyó”, hogy minden olvasó számára szemléletes legyen. A Nap közelébe érve olvadni kezd, és kialakul kómája, az üstökös „feje”, régiesen „üstöke”. Az égitest innen kapta nevét – kométa vagy üstökös. A kiáramló anyag hozza létre a csóvát, a lobogó „haját”, mely két részből áll: a fényesebb porból és halványabb töltött részecskeáramból. Az előbbi por-, az utóbbit ioncsóvának nevezik.

Üstökös az égen

Üstökösök minden éjjel láthatók az égen, de többségük csak nagyobb átmérőjű távcsóval vizsgálható. Igazán látványos üstökösök átlagosan tíz-tizenöt évente tűnnek fel.

Ilyen a mostani csóvás égi vándor. A C/2011 L4 (PanSTARRS) – az interneten szép számban elérhető keresőterképek segítségével – az esti órákban nyugaton kereshető. Látványát fokozhatja egy binokulár, azaz vadásztávcső használata. Az ország bemutató csillagvizsgálóiban komolyabb műszerekkel és szakszerű tájékoztatással várják a látvány iránt érdeklődő laikusokat.

A csóvás égi vándor megfigyelésére április közepéig-végéig van lehetőség, majd a Naptól egyre távolodva rója tovább égi útját.

■ REZSABEK NÁNDOR

AZ EVANGÉLIKUS.HU HONLAPRÓL AJÁNLIJUK

Evangelikus bábfesztivál

A budapesti Kolibri Színházban rendezték meg március 2-án a 12. országos evangelikus bábfesztivált. A fesztivál szervezői a 150. zsolttár egyik versét választották mottóul: „*Minden lélek dicsérje az Urat!*”, így a *Zene a Bibliában* témát járták körül a résztvevők. Az egyes csoportok előadásait megtekinthetik az *Evangelikus.hu* oldalon, az alábbi linken (videó: Győri András Timótheus, Horváth Dániel Olivér, Szisz Nóra, Pete Dániel): <http://href.hu/x/jhhs>

Személyes múltfeltárás – dr. Harmati Béla életregénye

Három éve készíti már egyházunk nyugdíjas püspöke személyes visszaemlékezését *Minister Domini* (Az Úr szolgálója) a *vasfüggöny mindkét oldalán* címmel, amely bizonyára nagy érdeklődésre számíthat. Az *Evangelikus.hu* a szerző engedélyével ebből a könyvből közöl részleteket oldalan: <http://href.hu/x/jhhu>

Luther-városi legendák – beszélgetés Makoviczky Gyulával

A Luther-évtized kezdete óta minden évben meghívnak egy külföldi ösztöndíjast Wittenbergbe. Magyarországról *Makoviczky Gyula* szegedi lelkész vehetett részt a programban. 2012 januárjában kezdte meg egyéves munkáját az EKD (Evangelische Kirche in Deutschland – Németországi Protestáns Egyház) wittenbergi képviselőtén. Vele beszélgetett az *Evangelikus.hu*: <http://href.hu/x/jhht>

HIRDETÉS

Előadás a Budakeszi Protestáns Körben. Március 21-én, csütörtökön 19 órakor a Kálvin teremben (Budakeszi, Fő u. 159.) *Bereczky Zoltán* lelképásztor tart előadást *Kazettás mennyezetek a magyarországi református templomokban* címmel. Szeretettel várunk minden érdeklődőt. Az előadás ingyenes. Adományokat a Budakeszi Protestáns Kör tevékenységének támogatására elfogadunk.

AJÁNDÉKOZZON EVANGÉLIKUS ÉLETET!

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az *Evangelikus Életet*

☐ negyed évre: 3575 forintért ☐ fél évre: 7150 forintért ☐ egy évre: 14 300 forintért

Megrendelő neve és címe:

Kézbesítési név és cím:
(ajándék előfizetés esetén)

A fenti előfizetési díjak belföldre (illetve Románia és Szlovákia területén) érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre: **Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.** (A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”) A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse szerkesztőségünket az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon. Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét az elofizetes@evelet.hu címre küldheti el.

HÍREK, HIRDETÉSEK

Meghívó továbbképző konzultációra

A gyülekezetimunkatárs-képző végzett hallgatói részére továbbképző konzultációt tartunk április 12–14. között Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban (Széchenyi u. 8–12.). Jelentkezni lehet a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája címén *Polyák Kata* testvérünknel (1085 Budapest, Üllői út 24.), telefonon a 20/824-2013-as számon vagy a kata.polyak@lutheran.hu e-mail címen április 3-ig.

A részvétel és az ellátás térítésmentes. A részletes programot később postázzuk a résztvevőknek. Örömmel várjuk minden érdeklődő és végzett hallgatónkat.

D. SZEBIK IMRE *nyugalmazott püspök, tanfolyamvezető*

Nyugdíjas papnék és papnők csendesnapja

Türelem – de meddig? címmel nyugdíjas papnék és papnők csendesnapjára kerül sor március 23-án 9.30–15 óra között a Budapest-Deák téri evangélikus gyülekezet nagytermében. Az alkalmon *Gerőfi Gyuláné dr. Brebovszky Éva* és *Séfcsik Zoltán* lelkészek, valamint *Benczúr László* építész szolgál. Mindenkit szeretettel hívnak és várnak a szervezők.

EKME-est: misszió felülnézetből és alulnézetből

Az Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME) következő összejevetelét március 18-án, hétfőn 18–20 óra között tartja. Előadó a Kongóból származó *France Mutombo Tshimuanga* lelkész, az Afrikáért Alapítvány vezetője, aki tizenhat éve él Magyarországon. Az est témája: *Misszió felülnézetből és alulnézetből*. Helyszín: a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának előadóterme (1085 Budapest, Üllői út 24. – bejárat az utca felől).

Minden érdeklődőt hívunk és szeretettel várunk.

Az EKME vezetősége

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 17.)

Az asszony elbeszélte az egész nép előtt, hogy miért érintette meg őt, és hogy miként gyógyult meg azonnal. Jézus pedig ezt mondta neki: „Leányom, hited megtartott téged, menj el békességgel!” Lk 8,47–48 (2Móz 15,26b; Mk 10,35–45; Zsid 5,7–9; Zsolt 22,1–22) A hit szerepét nem lehet eléggé hangsúlyozni! Lehet valaki testileg egészséges, ha az Istennel való kapcsolata, a hite „beteg” – az élete is sérült lesz. Nem lehet teljes a béke, a harmónia, a jövőbe vetett hit, ha Isten „érintése” nem kezdi meg gyógyító munkáját rajtunk, bennünk. Híjával vagyunk mind a teljességnek, *egész*-ségnek, ha nem rendezzük Istennel a dolgainkat. Bűneinkkel kell elé mennünk, a testünket-lelkünket elcsúfító sebeinkkel, és feltárni előtte. Nem fog eltaszítani, mert nem ember, nem undorodik bűneinktől, hanem megváltásra szoruló lényünket szánja meg. Jézus szeretettel gyógyít, de ezt csak a hit tudja befogadni.

Hétfő (március 18.)

Add tudtomra, Uram, életem végét, meddig tart napjaim sora, hadd tudjam meg, milyen mulandó vagyok! Zsolt 39,5 (Fil 3,20; Zsid /6,20/7,1–3/16–17/24–27; Lk 22,7–23) Életünk Isten kezében van. Elhordozhatatlan teher lenne, ha tudnánk, mikor ér véget az életünk vagy – főleg – a szereteteink élete. A zsoltáriró ugyanakkor alapvető emberi vágyunkat fogalmazza meg: hogy lássunk el az út végéig. Hála legyen Isten bölcsességének, aki megkímél minket ettől a terhes tudástól. Élünk úgy, hogy minden napunkon tiszta szívvel, lélekkel, tiszta lelkiismerettel, igéjéhez hűségesen tettük meg a ránk bízott dolgokat, hogy akár azonnal megállhassunk előtte, ha szólít. De ne félelemmel, hanem teljes bizalommal és örömmel tegyük, hiszen tudjuk: örök életünk van a mennyei hazában.

Kedd (március 19.)

A pusztában is láttad, hogy úgy vitt téged Istened, az Úr, ahogyan fiát viszi az ember: 5Móz 1,31a (1Jn 4,16a; Jób 19,21–27, Lk 22,24–30) A gyermeket átolelő, ölében vivő apa képe rendkívül kifejező. De még egy ilyen apánál is többet ad nekünk mennyei Atyánk. Az isteni gondviselés nem csak akkor van jelen életünkben, amikor azt mi „látjuk”, érezzük, tapasztaljuk! Ő mindig velünk van! Izrael fiai (is) azt hitték, hogy Isten elfordította orcáját tőlük, pedig éppen hogy szabadulásukat készítette elő, és a megpróbáltatásokon keresztül vezette őket a számukra legjobb végkifejlet felé. A sötétben, az árnyékban, a szenvedésben, gyászban is ott ragyog Isten napja az életünkön, ám ezt csak hitünk által láthatjuk meg.

Szerda (március 20.)

Ha majd azt mondják nektek, hogy fordulatok a halottidézőkhöz és jövődömondókhoz, akik suttognak és mormolnak, ezt feleljétek: Nem Isténéhez kell fordulnia a népnek? Ézs 8,19a (Kol 2,15; Zsid 9,11–15; Lk 22,31–38) Mi az igazi tanítás? Merre fordulunk, honnan várjuk vigasztalásunkat, erőnket, jövőképünket? Kinek a kezébe helyezzük bizalmunkat? Ézsaiás óta nem lett egyszerűbb a helyzet, sőt... Spirituális „tanítások” dömpingje áraszt el mindenfelől. Számos közülük veszélyes vizekre visz, félrevezet, megtéveszt. Istenhez kell fordulni, mert egyedül nála van az élet, az igazság és az út, amely a megszabaduláshoz vezet.

Csütörtök (március 21.)

Jézus pedig vette az öt kenyeret és a két halat, feltekintett az égre, megáldotta, megtörte, és a tanítványoknak adta, hogy tegyék a sokaság elé. Ették és jóllaktak mindnyáján. Lk 9,16–17a (3Móz 26,5b; 1Kor 2,1–5; Lk 22,39–46) Jézus minden szükségletünkről tud, és megadja, ami az élethez kell. Talán nem lett volna világgazdasági válság, ha az emberiség beéri azzal, ami elégséges, megbecsüli és hálával veszi azt, amit kap – mert mindent *kapunk* az Istentől! Nem jár. Nincs más út, mint rátekinteni arra, aki az öt kenyeret és a két halat adja. Luther a *Kis kátéban* a *Miatyánknál* tanítja, hogy „hálaadással vegyük mindennapi kenyerünket”.

Péntek (március 22.)

Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére. 1Tim 2,4 (2Sám 7,28a; Zsid 10,1.11–18; Lk 22,47–53) Isten azért küldte el Krisztust a világba, hogy mindenki üdvözüljön. Mindannyian rászorulunk kegyelmére, szeretetére, gyógyítására. Megváltó művét azért vitte véghez, hogy végül *mindenkihez* eljusson a Szentlélek megszentelő és megigazító munkája. Az igazság Krisztus evangéliumában tárult fel az ember számára. „Mi az igazság?” – tette fel a kérdést Pilátus. Nekünk megvan a lehetőségünk, az időnk is adott, hogy megismerjük, befogadjuk, éljük, hirdessük, dicsőítsük az igazságot: Jézus Krisztust.

Szombat (március 23.)

Mikor pedig Jézus már közeledett az Olajfák hegyének lejtőjéhez, a tanítványok egész sokasága örvendezve fennhangon dicsérni kezdte Istent mindazokért a csodákért, amelyeket láttak. Lk 19,37 (2Móz 15,2a; Jel 14,1–3/4–5/; Lk 22,54–62) „Amikor Jézus dicsőségesen bevonul Jeruzsálembe, erre a futó ünneplésre futotta a világ erejéből. Azután még az emléket is elsodorja a pillanat, és belepi az út pora.” (*Pilinszky János* a virágvasárnapról.) Hála Istennek, hogy nem sodorja el és nem lepi be. Igaz, befedi napokon belül a rémület, a döbbenet, a botrány: amit Isten elkészített az ember szabadítására, azt az emberi elme fel nem foghatja, meg nem értheti, csak a hit képes rá. Adja Isten nekünk ezt az örvendező, dicsőítő, leboruló, Krisztust imádó hitet!

■ KÖHÁTI DOROTTYA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 17-étől március 24-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
5.25 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i> 6.30 / Duna Tv <i>Szentföldi szent helyek üzenete (magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> A damaszkuszi úton 8.30 / Régió Rádió 1485 – AM 1485 kHz <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu) 10.55 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 11.05 / M1 <i>Csodát termő hit</i> Steinbach József református püspök portréja	9.30 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 10.00 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> XVI. Benedek 13.55 / M1 <i>Magyarlakta – Vidékek krónikája</i> 19.00 / Bartók rádió <i>Verdi & Wagner 200</i> Két egyéniség – két világ 22.00 / Bartók rádió <i>Dzsesszkoncertek</i> Klasszikus és dzsessz Az Amadinda ütöegyüttes 22.05 / M2 <i>Unokáink is látni fogják a Várkert bazárt</i> 23.00 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu)	19.35 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet</i> Britten: Tavasz szimfónia 19.55 / Duna World <i>Tálentum</i> Bogányi Gergely zomgoraművész 20.00 / Corvinus Rádió (Sopron) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (corvinusradio.hu) 20.30 / Duna World <i>A rejtélyes XX. század</i> Kun Miklós történész műsora 21.15 / Duna Tv <i>Hallgass a szívedre! (amerikai játékfilm, 2010) (97’)</i> 2.20 / TV2 <i>Táncalak (magyar zenés film, 2002) (67’)</i>	5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i> 13.06 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> Kosztolányi Dezsőné visszaemlékezése – 5/1. rész 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása 15.30 / Duna World <i>Református magazin</i> 15.55 / Duna World <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 22.05 / M2 <i>Találkozópont (magyar dokumentumfilm)</i> 23.00 / Duna Tv <i>Beavatás</i> Csak Gábor televíziós esszéje 0.10 / Duna Tv <i>Vannak vidékek</i> Budapest
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.20 / Duna Tv <i>Fejezetek Magyarország közlekedéstörténetéből (ismeretterjesztő sorozat)</i> Arccal a vasút felé 11.25 / M2 <i>Magyar népmesék</i> 14.30 / Bartók rádió <i>Népzene újragondolva</i> 16.00 / Pax Tv <i>Jézus sírt</i> A Biblia és az emberi érzelmek 19.42 / Kossuth rádió <i>Apám kakasa</i> Lackfi János megzenésített versei a Kaláka együttes feldolgozásában 21.15 / Duna Tv <i>A legényanya (magyar játékfilm, 1989) (75’)</i> 22.30 / M1 <i>Nemzeti Nagyvizit</i> Az egyházszervezet alapítása, kiterjesztése	11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvár) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro) 14.06 / Kossuth rádió <i>Alma és fája</i> Szirtes Edina Mókus és mestere, Kovács Ferenc 19.55 / Duna Tv <i>Képviselő úr (magyar játékfilm)</i> 21.32 / Kossuth rádió <i>Nemesérc és salak</i> Részletek Kászonyi Dániel emlékiratából 1848-ból 23.10 / M1 <i>Tétova tangó (francia filmdráma, 2005) (90’)</i> 23.25 / Duna Tv <i>Koncertek az A38 hajón – Napra: „Jaj, a világ” (koncertfilm)</i>	9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu, ismétlés: 23.00) 12.05 / Duna World <i>Múlt-kor</i> Régészet 15.05 / Bartók rádió <i>Egy zenemű – több előadás</i> Bach: V. brandeburgi verseny 19.00 / Duna Tv <i>Határtalanul magyar (művészeti, tudományos magazin)</i> 19.30 / Kossuth rádió <i>Micimackó kuckója</i> A. A. Milne meseregényének rádióváltozata folytatásokban 21.15 / Duna Tv <i>Selyem (angol–francia–japán–kanadai–olasz játékfilm, 2007) (104’)</i>	7.20 / M1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu) 10.30 / Bartók rádió <i>A Concerto Köln és a Berlini Rádió Énekkarának virágvasárnapi hangversenye</i> 12.05 / M1 <i>Virágvasárnapi evangélikus istentisztelet</i> Közvetítés Pilisről 13.00 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk Dublint</i> Haydn: A Megváltó utolsó hét szava a keresztfán 23.00 / Bartók rádió <i>Az Ír Kamarazenekar hangversenye</i> James MacMillan: Az utolsó hét szó

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veg helyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja** a kiadó. **Terjeszti** a MediaLOG Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

